

מאמרי
באתי לגני
תשכ"ג • תשמ"ג

מאת
כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

נדפס על ידי ולזכות

הרה"ת ר' ירחמיאל וזוגתו מרת רבקה לאה

ולזכות יוצאי חלציהם

הרה"ת ר' מנחם מענדל וזוגתו מרת שרה עטא

בתם מרים

מרת חנה העניא ובעלה הרה"ת ר' יעקב אליהו

בנם ובתם בצלאל יהודה ואריא שיחיו אנדרוסיער

מרת אסתר ברכה ובעלה הרה"ת ר' מנחם מענדל

בנם שמואל בצלאל שיחיו לייטער

מרת מושקא ובעלה הרה"ת ר' נחום מאיר שיחיו רייבין

פריידא מרים, אלישבע ושלמה שמואל ארי'

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

יעקבסאהן

להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו

בטוב הנראה והנגלה בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב

במשך המעט לעת – ללמוד פרקי המשניות של אותיות השם.
 במשך המעט לעת – לעשות התועדות.
 לקבוע שעה במשך המעט לעת – לבאר לבני ביתו שי' אודות כ"ק
 מו"ח אדמו"ר הכ"מ ועבודתו אשר עבד בה כל ימי חייו.
 במשך המעט לעת – לבקר (אלו הראויים לזה) בבתי הכנסיות
 ובבהמ"ד אשר בעיר לחזור שם מימרא או פתגם מתורתו של כ"ק מו"ח
 אדמו"ר הכ"מ, לבאר אודות אהבת כל ישראל שלו, להודיע ולהסביר
 תקנתו ע"ד אמירת תהלים, לימוד חומש עם פירש"י – ובמקומות
 המתאימים – גם ע"ד לימוד התניא כפי שחלקו לימות השנה. – אם
 באפשרי לעשות כל הנ"ל מתוך התועדות.
 במשך המעט לעת – לבקר (המוכשרים לזה) במקום כנוסי הנוער
 החרדי – ולהשתדל, ככל האפשרי בדרכי שלום, גם במקום כנוסי הנוער
 שלעת עתה עדיין אינו חרדי – ולבאר להם איך שחבה יתירה נודעת להם
 תמיד מאת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, לבאר להם את אשר תבע מהם והתקוה
 והבטחון אשר בטח בהם, אשר סוף סוף ימלאו את תפקידם בהחזקת
 היהדות והפצת התורה בכל המרץ החום והחיות שהם מסגולת הנוער.

* * *

מובן אשר, אם זהו מתאים לתנאי המקום, ימשיכו בכל הנ"ל בימים
 אשר אחרי היארצייט ובפרט ביום הש"ק שלאחריו.

* * *

והוי"ו יחיש⁷ ביאת גואלנו והקיצו⁸ ורננו שוכני⁹ עפר, ונשיאנו, הוא
 כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעל ההילולא, בתוכם ישמיענו נפלאות וינהלנו
 בדרך העולה בית אל.

מנחם מענדל שניאורסאהן

(6) והוי"ו יחיש .. נפלאות: ראה אג"ק אדמו"ר הצמח צדק ע' א. אדמו"ר מהר"ש ע' א.
 (7) יחיש: אולי י"ל שבזה נכללת ג"כ בקשה שיהיו במדריגת זכו, וכדור"ל: זכו אחישנה (סנה' צח,
 א). – הערה במכתב כד טבת תשכ"ב (אג"ק חכ"ב ע' צז).
 (8) ישעי' כו, יט.
 (9) שוכני עפר .. הוא .. בתוכם: להעיר מדרו"ל שוכני עפר כו' שנעשה שכן לעפר בחייו (סוטה ה,
 א. הובאה בשו"ע אדה"ז סקנ"ז ס"ג). וידועה אגה"ק דאדה"ז, אשר כתב קרוב לימן הסתלקותו: נפש
 השפלה באמת לאמיתו כו'. – הערה שם.

©

Published and Copyright 2022 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5783 • 2022

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
 The PrintHouse
 538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
 (718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
 על ידי חיים שאול בן חנה
 בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
 (718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בשעת התפלות ידלקו חמשה נרות.

אחר התפלה (בבוקר – אחר אמירת תהלים) ילמוד (יסיים) המתפלל לפני התיבה פכ"ד דכלים ופ"ז דמקואות. אח"כ יאמר המשנה ר' חנניא בן עקשיא כו' ויאדיר. בלחש – איזה שורות בתניא, קדיש דרבנן.

אחר תפלת ערבית – יחזרו חלק מהמאמר דיום ההסתלקות (ד"ה באתי לגני, נדפס בקונטרס עד²) בע"פ. ואם אין מי שיחזור בע"פ ילמדוהו בפנים. וכן אחר תפלת הבוקר. ולסיימו אחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה – פרק תניא. וכן לאחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה ירים כל אחד תרומה להענינים השייכים לנשיאנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעד עצמו ובעד כל אחד מבני ביתו שיחיו, וכן קודם תפלת מנחה.

לאחר תפלת הבוקר וחזרת הדא"ח – יקרא כל אחד פ"ג (כמובן בחגירת אבנט). אלו שזכו להכנס ליחידות, או עכ"פ לראות את פני כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ – יצייר עצמו, בעת קריאת הפ"ג, כאלו עומד לפניו. להניח הפ"ג אח"כ בין דפי מאמר, קונטרס וכו' של תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ולשלחו (אם באפשרי – בו ביום) על מנת לקראתו על ציון שלו.

חמשה נרות .. (יסיים): ראה קונטרס ב' ניסן ה'תש"ח [סה"מ תש"ח ע' 146]², וה'תש"ט [סה"מ תש"ט ע' 74]³.

בלחש .. בתניא: כך נהג כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ.⁴

(2) ושם: כנגד נפש רוח נשמה חי' יחידה (משיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א). וראה שיחת יט כסלו תשי"א (תו"מ ח"ב ע' 125): בפעם הראשונה שראיתי שמדליקים חמש נרות בעת התפלה ביאריציט (וכן בשנת האבלות), כשהייתי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר בפאריז, שאלתי אצלו טעם הדבר, ולא השיב, ולאחר זמן אמר, שחמש הנרות הם כנגד חמש השמות שהנשמה נקראת בהם, נפש רוח נשמה חי' יחידה.

(3) ושם: א) לימוד המשניות הוא אחר אמירת שיעור התהלים שאחר התפלה. ב) פרק כד דכלים ופרק ז' דמקואות לומדים אחר סיום תפלת ערבית, סיום תפלת היום וסיום תפלת מנחה – הן במשך כל האחד עשר חודש הן ביום היאריציט. ג) במשך ימי האבלות, ר"ל, לומדים בגלוי רק משנה אחת. ד) הדיוק הוא לסיים הפרקים אחרי התפלה.

(4) ראה ר"ד ימי השבעה ה'ש"ת ס"ט (תו"מ ח"א ע' 6): בשנת האבלות [אחר אמו הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה נ"ע], ל"ע, כשהי' הרבי מסיים: "רבי חנניא בן עקשיא כו'", לפני קדיש דרבנן, הי' נהוג להשען על ידו ולומר משהו בלחש.

(5) נדפס לאח"ז בסה"מ תשי"י ע' 109 ואילך.

בס"ד.

פתח דבר

בקשר עם יום הבהיר יו"ד שבט הבעל"ט, יום מלאות שבעים ושלוש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר, ויום הסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע –

הננו מוציאים לאור את המאמרים שבהם נתבאר פרק השלשה-עשר דהמשך באתי לגני ה'שי"ת (השייך לשנה זו (תשפ"ג), שבה לומדים פרק הנ"ל בפעם הרביעית): ד"ה באתי לגני דיו"ד שבט ה'תשכ"ג; ה'תשמ"ג.

*

לתועלת הלומדים, בא גם פרק השלשה-עשר מהמשך באתי לגני ה'שי"ת (בהוספת מ"מ ע"י המו"ל); תוכן המאמרים; מברקים לקראת יו"ד שבט ה'תשכ"ג; ה'תשמ"ג; מכתבי כ"ק אדמו"ר לקראת יו"ד שבט ה'תשי"א.

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר י"ד כסלו, ה'תשפ"ג,

שנת הקהל,

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,

ברוקלין, נ.י.

(1) לאחר שנשלמו ג"פ עשרים שנה – תשי"א-תש"ל, תשל"א-תש"נ, תנש"א-תש"ע – המכוונים לעשרים הפרקים שבהמשך זה (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"ב ע' תקצד ובשוה"ג ב. וראה גם שם ח"א ע' vi. וש"נ).

מכתב ב'

ב"ה, ראש חודש שבט, ה'תשי"א.
ברוקלין, נ.י.

אל אנ"ש, תלמידי התמימים, אל המקושרים או
השייכים אל כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע הכ"מ,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על שאלת רבים אודות סדר מפורט ביום העשירי בשבט
הבע"ל, הוא יום היאָרצייט של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, הנני בזה להציע:
בשבת קדש שלפני היאָרצייט ישתדלו לעלות לתורה.

אם אין מספר העליות מספיק – יקראו בתורה בחדרים שונים, אבל
לא להוסיף על מספר הקרואים.

ישתדלו שמפטיר יהי' הגדול שבחבורה – בריצוי רוב המנין – או
על פי הגורל.

יבחרו וירימו מי שיתפלל לפני התיבה ביום היאָרצייט, ונכון לחלק
שיתפלל אחד ערבית, שני – שחרית, שלישי – מנחה כדי לזכות בזה מספר
יותר גדול של אנ"ש.

להדליק נר שידלק כל המעת לעת. אם אפשר בקל – נר של שעוה.

הנני בזה: ראה ג"כ מכ' כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ע"ד היאָרצייט הראשון של אביו
כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (חכמי ישראל בעש"ט ע' לג [ולאח"ז באגרות-קודש אדמו"ר
מהוריי"צ ח"א ע' קלח]).

יקראו .. אבל לא להוסיף: הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בשם אביו. ועיין שו"ת
צ"צ חאו"ח סל"ה.

של שעוה: ר"ת ה'קיצו ו'רננו ש'וכני ע'פר.

המראה מקומות וכו' בהערות הממוספרות – ניתוספו ע"י המו"ל.
(1) יש לציין שגם במשך השנים שלאח"ז התייחס הרבי כו"כ פעמים להוראות שבמכתב זה ע"ד
סדר ההנהגה ביום ההילולא, וצוה לפרסמן כו'.

מפתח כללי

iii	פתח דבר
v	תוכן הענינים
ז	פרק שלשה עשר מהמשך באתי לגני ה'שי"ת
	ה'תשכ"ג
ט	מברק ליו"ד שבט
י	ד"ה באתי לגני, יו"ד שבט
	ה'תשמ"ג
כד	מברק ליו"ד שבט
כה	ד"ה באתי לגני, יו"ד שבט
	הוספה:
לה	מכתבים הכלליים ליום היאָרצייט

אנ"ש ותלמידי התמימים, וכל הנוטלים חלק בדרכי החסידים והחסידות עמדו הכן כולכם, אתם נשיכם בניכם ובנותיכם, לקבל ברכת הוי' בשפעת חיים ופרנסה טובה ונחת מיוצאי חלציכם, אשר ישפיע השי"ת לכם ולנו על ידי התעוררות רחמים רבים ממקור הרחמים והחסדים האמיתיים, ע"ד מכניסי רחמים, אשר יעורר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בעל ההילולא, וברוכים תהיו בבני חייא ומזונא רויחא.

מנחם מענדל שניאורסאהן

תוכן הענינים

באתי לגני, יו"ד שבט, ה'תשכ"ג

החידוש ד„אוא"ס למטה מטה עד אין תכלית" לא קאי על עולמות הא"ס ועולם האצילות, דאף שיש חילוק ביניהם – שעולמות הא"ס הם אלקות ממש, משא"כ עולם האצילות הוא אלקות כפי שיכול להתקשר עם כלים – מ"מ, כיון שבשניהם ישנו ענין האחדות, ה"ה כלים לאור אין סוף, ואין פלא שאור א"ס מאיר שם בגילוי.

ולכן בהכרח לומר שהענין ד„אוא"ס למטה מטה עד אין תכלית" קאי על עולמות בי"ע, שהם לבושים לאור הכלים דאצילות. ואין לומר שהכוונה היא לעולם הבריאה בלבד, כי כל עולמות בי"ע ביחד הם לבוש לעולם האצילות, כמאמר „אימא עילאה מקננא בכורסייא, שית ספירן ביצירה ואופן בעשי". וענין זה נוגע גם לנשמות ישראל ועבודתם (שבזה מדובר בכללות ההמשך), שהרי רוב הנשמות הן נשמות דבי"ע; אלא שבבי"ע גופא הנשמות הם פנימיים, וע"י הפנימיות ה"ה פועלים גם בחיצוניות (המלאכים), ובחיצוניות דחיצוניות (העולמות).

ונוסף לזה ישנה גם ירידת האור למטה יותר, עד לעולם הגלגלים והמזלות ששם הוא מתעבה ומתגשם כו'.

ולאח"ז ישנה ירידה גדולה עוד יותר – שהאור מתעבה ומתגשם עד שנמשך גם בקליפות וסט"א, שהם ההיפך מאלקות ממש. וכמו פרעה, שזכה לברכת יעקב שיעלה הנילוס לקראתו, שהיא ברכה נעלית ביותר כו', ואעפ"כ הי' כפוי טובה ואמר „לי יאורי ואני עשיתיני" (וגם ענין זה נוגע לעבודת האדם – כמו בעל עסק שחושב „כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", ועד"ז יושב אהל שבעת לימודו שוכח על נותן התורה, עד שע"ז אומר דבר הלכה שהוא היפך התורה)

באתי לגני, יו"ד שבט, ה'תשמ"ג

הטעם שמצינו אריכות הביאור ופרטי פרטים בענין „אור אין סוף למטה מטה עד אין תכלית", עד לפרטי הקליפות כו':

גם הניצוצות שנפלו לקליפות – הם לאמיתתו של דבר ניצוצות דקדושה (כמ"ש „למען שתי אותותי אלה בקרבך", כלומר שגם האותיות שנפלו בשבירה למטה הם באמת „אותותי", אותיות שלי), ויש צורך להחזירם למצב זה. ולכן נכתבו ענינים אלו תחלה בתורה, שע"ז הם נעשים אותיות בתורה, ומזה הוא הנתנת כח לבירור אותיות אלו לאחרי נפילתם בשבירה.

ועפ"ז מובן שאין זה סתירה להבקשה „אל תביאנו לידי נסיון", כי הכוונה היא לבירור ענינים אלו ע"י התעסקות בלימודם כפי שהם בתורה („בחומר

מכתבים הכלליים ליום היוזרייט

מכתב א'

ב"ה, ראש חודש שבט, ה'תשי"א.

ברוקלין, נ.י.

אל אנ"ש, תלמידי התמימים וכל הקרובים
לחסידות וחסידים די בכל אתר ואתר,

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לקראת בא יום הגדול והקדוש הוא יום עשירי בשבט, יום הילולא
של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ – הנני לעורר אודות
מאמרו שנתן להדפיס ליום ההסתלקות, הוא ד"ה באתי לגני – יו"ד שבט
תשי"א,

אשר בטח תלמדו אותו בליל ויום ההילולא.

ובלשון נשיאנו במכתביו (קונטרס ג', קונט' לו²):

מסוגל הוא היום הזה להתקשר בעץ החיים, אשר כאו"א מאנ"ש
יזכה שיאיר עליו ועל כל ב"ב שיחיו זכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר
מסר ונתן נפשו הק' עלינו להדריכנו במעגלי צדיקי יסוד עולם הוד כ"ק
אבותינו רבותינו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להושע בכני חייא ומזונא
רויחא.

אנ"ש ותלמידי התמימים יחיו, התעוררו ובאו לחצרות ה', בבתי
כנסיות ובתי מדרשות, אל התפלה ואל למודי השיעורים ברבים, והתעודו
באהבת רעים לחזק את הלמודים בתמיכת לומדי תורה ועוסקים בעבודת
השי"ת.

דא קל וחומר ובלבנים דא ליבון הלכתא". ואזי אין מקום לחשוש
מהתעסקות בענינים אלו, כי ההתעסקות בענינים תחתונים פועלת ירידה
דוקא „ביודעה ומכירה" (דהיינו כשנעשית אצלו התקשרות והכרה בענינים
אלו), ולא כשעוסק בהם כפי שהם בתורה בלבד.

ועפ"ז יובן הטעם שמשה רבינו ה' ירא מקליפת פרעה – כי שם הוצרך
להיות הביורור באופן ד"יודעה כו". ולכן בא עמו הקב"ה בעצמו, כי בנוגע
לאדם אין זה סדר העבודה, ואדרבה – מבקשים „אל תביאנו לידי
נסיון"

כה

(1) קונטרס ג': סה"מ קונטרסים ח"א ע' 76. ולאח"ז באג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' קסו (המור"ג).

(2) קונטרס לו': סה"מ קונטרסים ח"ב שצו, ב. ולאח"ז באג"ק שם ח"ד ס"ע רעח ואילך (המור"ג).

מדת הנצח, שנצח ישראל לא ישקר ולא ינחם, ועד שנעשה קיום היעוד אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם הוי' לעבדו שכם אחד⁹⁴, והיתה להוי' המלוכה⁹⁵, ובאופן דכשם שאני נכתב כך אני נקרא (ללא חילוק)⁹⁶, והיינו, שגם למטה יאיר שם הוי' דלעילא⁹⁷, וכמ"ש⁹⁸ ונגלה כבוד הוי' (ועד ש) וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר.

ט) **וכל** זה יהי במהרה בימינו ממש, שנשלמת עבודת הבירורים, כולל גם צחצוח הכפתורים, כידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא שצריך רק צופצון די קנעפלאך⁹⁹, וכל צבאות הוי' עומדים (שטעלן זיך אויס) לפני הוי' אלקי צבאות¹⁰⁰, ובאופן של ביטול, שלכן נקראים בשם צבאות הוי', לשון סמוך, שהצבאות טפלים ובטלים להוי'¹⁰¹, וכל אחד מאנשי הצבא מקבל מהאוצר הכי גדול והכי יקר כו', מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה¹⁰², ובאופן שכאשר נמצאים עדיין בזמן הגלות, במצרים, נעשה לכל בני ישראל אור במושבותם¹⁰³, ומיד לאח"ז ובני ישראל יוצאים ביד רמה, בריש גלי¹⁰⁴, ע"י משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו ממש.

- (94) צפני' ג, ט.
 (95) עובדי' א, כא.
 (96) פסחים נ, א. וש"נ.
 (97) ראה סה"מ תרל"ב ח"א ע' נא. תרל"ד
 ע' קנח. ועוד.
 (98) ישעיי' מ, ה.
 (99) שיחת שמח"ת תרפ"ט (סה"ש תרפ"ט ע' 42).
 (100) ע"פ הושע יב, ו. עמוס ג, יג.
 (101) תו"א בא ס, ג. וראה בהמשך פ"י.
 (102) ברכה שלישיית דברכת המזון.
 (103) בא י, כג.
 (104) פרשתנו (בשלח) יד, ח. תרגום שם.

[פרק שלשה עשר מהמשך באתי לגני ה'שוי"ת]

יג) **והנה** מה שאומר¹ למטה עד אין תכלית, קאי על הגילוי וההתפשטות שהוא בבחי' התפשטות בבחי' אין סוף ואין שיעור ובל"ג ממש עד למטה מטה, במדריגות היותר אחרונות והיותר תחתונות, וזהו אוא"ס למטה עד אין תכלית שהתפשטות האור הוא בבחינת א"ס ובל"ג כלל, עד מדריגה היותר מטה מטה. דהנה עולמות הא"ס שלפני הצמצום, ועולם האצילות דשם מאיר האור אין סוף בגילוי, ה"ה כלים לאור אין סוף, להיות דגם הכלים ה"ה אלקות ממש², וא"כ אין פלא כלל דהאור א"ס מאיר שם בגילוי, וכן אין פלא מה שהם יכולים לקבל אוא"ס הגלוי, אבל עולמות בי"ע ה"ה בחינת מטה, דכלים דאצילות הם כגופא לנשמתא³, משא"כ בי"ע הם בחי' לבושים⁴, וכמבו' בפתח אלי"כ דכמה לבושין תקינת לון דקאי על בי"ע שהם רק לבושים בלבד לאור הכלים דאצילות (שהם בבחי' גופא כנ"ל המתלבש בהם) וכמאמר* אימא עילאה מקננא בכורסיא, דאימא עילאה הוא בחינת בינה דאצילות ה"ה מקננא בכורסיא עולם הכסא שהוא עולם הבריאה⁵, שית ספירן ביצירה ואופן בעשי', דלכן נק' בי"ע מטה לפי שהם רק לבושים לאור האצילות, ובלבושין דבי"ע אומר³ דמינייהו פרחין נשמתין לבני נשא שהם הנשמות, דהנה רוב הנשמות* הן נשמות דבי"ע ורק חד בדרא בדורות הראשונים הם נש' דאצילות אבל רוב הנשמות הם נש' דבי"ע, אלא שבבי"ע גופא הנה הנשמות הם פנימי' ומלאכים חיצוני' ועולמות הם חיצוני' דחיצוני' ובריבוי ההשתלשלות דהשתל' האור בבי"ע ממדריגה למדרי' בריבוי המדרי' הרי מתעלם ומסתתר האור ממדרי' למדרי' עד שבהגיע האור לעולם הגלגלים

וכמאמר אימא: ת"ז תי' וא"ו [כג, א].

רוב הנשמות: ראה לקו"ת שה"ש עוד ביאור ע"פ יונתי [יט, ג]. וש"נ.

- (1) בתקו"ז (הובא לעיל פרק יב).
 (2) ראה אוה"ת ענינים ע' רנט ואילך. סה"מ תרס"ד ע' פ ואילך. הגהות לד"ה פתח אליהו שבתו"א — תרנ"ח ע' ט ואילך. המשך תרס"ו ע' קצא ואילך. ועוד.
 (3) תקו"ז בהקדמה (יז, א).
 (4) ראה ד"ה פתח אליהו בתו"א וירא יג, ג ואילך. הגהות לד"ה הנ"ל שם ע' א ואילך.
 (5) פרדס שער טז (שער אבי"ע) פ"ג. עץ חיים שער מו (שער כסא הכבוד) פ"א. פ"ד-ה. שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"ה. דרושים נחמדים למהר"ם שי"ף (בסוף מס' חולין) ד"ה ההפרש שבין ישראל למלאכים.

והמזלות הרי מתעבה ומתגשם, ולכן כל ההשפעה והגילוי בעולם התחתון ועולם הגשמי דעוה"ז הוא ע"י הגלגלים ומזלות, וכמש"נ וממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים, וכמאמר* אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל, שהוא בא מאור וחיות האלקי ששופע דרך הגלגלים ומזלות, דזהו השפלה גדולה מה שהאלקות בא בהעלם והסתר גדול כ"כ, בריבוי העלמות והסתרים דריבוי ההשתל' דבי"ע עד שבא בהשפעה חיצונית וגשמי, ובפרט כמו שבא בהריבוי צמצומים העלמות והסתרים עד שיכול להיות דבר ההיפך מאלקות לגמרי, והיינו לשכוח על הוי' לגמרי ח"ו, ומכ"ש כמו"ש בקליפה וסט"א לאמר לי יאורי ואני עשיתיני, שזהו היפך האמת ממש, דהאמת הוא דויברך יעקב את פרעה⁸ (ואיתא בתנחומא⁹ הובא ברש"י במקומו⁸), ובמה ברכו, ברכו שיעלה נילוס לקראתו, והוא השפעת הטוב העליון שנמשך, הנה פרעה מלך המצרים וגבולים הוא עוד כפוי טובה ואומר לי יאורי ואני עשיתיני, שהוא היפך האמת, אשר כמו"כ ישנו גם בעבודה בכל או"א בבעלי עסקים ויושבי אהל, דבעלי עסקים הוא מה שחושב דכחי¹⁰ ועוצם ידי עשה לי את כל החיל הזה¹¹, דהגם שיודע ומאמין שהוא הנותן לך כח לעשות חיל¹², וברכת הוי' היא תעשירי¹³, ומזכיר ש"ש על כל דבר ודבר בעסקו, ומ"מ הנה חושב דכחו ועוצם ידו, היינו דחכמתו עמדה לו¹⁴, ולזאת הנה בזמן העילוי, בכל הענינים, יעוז בהוותו¹⁵, שהוא מתגאה בעצם מהותו, ונדמה לו כי חכמתו עמדה לו, וכן להיפך בזמן הדוחק ח"ו הוא בנמיכת רוח ושפלות דשניהם אינם אמת, דמאחר דברכת הוי' היא תעשירי הרי צ"ל בהשוואה בהרגש נפשו, אלא דיש בו חסרון, דכמו"כ הוא ביושבי אהל, דהגם שלומד תורה ויודע שהוא תורת הוי' ובכ"ז הרי אפשר חלילה

אין לך עשב: ראה בר"פ פ"י, ו. זח"א רנ"א, א. ועוד.

(6) ברכה לג, יד.

(7) ראה לקו"ש חכ"א ע' 40 ובהערה 33 שם.

(8) ויגש מז, י.

(9) נשא כו.

(10) עקב ח, יז (בפסוק ליתא תיבת "כל").

(11) ראה סהמ"צ להצ"צ קז, א. סה"מ תרצ"ו ע' 115.

(12) עקב שם, יח.

(13) משלי י, כב.

(14) ע"פ קהלת ב, ט.

(15) תהלים נב, ט.

שמדברים אודות מטה מטה, הם באותה דרגת הקדושה דאנכי הוי' אלקיך, ולכן, נוסף לכך שע"י לימוד התורה בענינים אלו נעשה הבירור שלהם באופן דשבירתם זוהי תקנתם⁸⁴, הנה לאח"ז נעשה ענין זה חלק מעבודת האדם באופן דעשה טוב, וכתורת הבעש"ט (הנ"ל) שיעשה מרע טוב.

ח) **ויש** להוסיף בזה בעומק יותר, דהנה, מ"ש בזהר שמששה רבינו הי' ירא מקליפת פרעה, הרי זה לפי ששם הוצרך להיות הבירור באופן דיודעה כו', ועל זה הסכים הקב"ה, ובא בעצמו, והיינו, לפי שהקב"ה לא איכפת לי', וכמ"ש⁸⁵ מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה גו' וכל מלבושי אגאלתי, היינו שאע"פ שהענינים דלעו"ז (שמתלבש בהם בכדי לבררם) ניכרים כביכול על לבושים של הקב"ה, ועד שנקרא אגאלתי, מ"מ, אינו נתפס בזה ח"ו, ואדרבה, שע"ז נעשה הבירור שלהם. וכל זה בנוגע להקב"ה בעצמו, משא"כ בנוגע לאיש הישראלי (כולל אפילו משה רבינו), הרי לא זה הוא סדר העבודה, וכאמור, שמבקשים אל תביאנו לידי נסיון, ואם מכניס את עצמו בנסיון כו', הרי זה ע"ד האומר אחטא ואשוב שאין מספיקין בידו כו'⁸⁶. אמנם, כאשר איש הישראלי מתקשר עם הקב"ה ע"י לימוד ענינים אלו בתורה, והלימוד הוא באופן דדע את אלקי אביך, היינו, באופן דברכו בתורה תחלה⁸⁷, נותן התורה, לשון הוה⁸⁸, ויודע שהקב"ה קורא ושונה כנגדו⁸⁹, וכתורת הבעש"ט (שהי' רגיל לחזור הרה"צ ר' לוי יצחק מבארדיטשוב)⁹⁰ על הפסוקי⁹¹ הוי' צלך, דכמו שהצל עושה מה שהאדם עושה, כך הבורא ב"ה כביכול עושה מה שהאדם עושה (שזהו גם הדיוק במארז"ל כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, כנגדו דייקא), הנה גם בירידתו בהמטה מטה עד אין תכלית, קשור הוא למעלה (כיון שהולך שם מתוך התעסקות בלימוד התורה באופן דדע את אלקי אביך), ומצליח בזה באופן ד"לכתחילה אריבער", שכל עניניו נעשים באופן דכל מעשיך לשם שמים⁹² ובכל דרכיך דעוהו⁹³, ומנצח במלחמת ה' בנצחון גמור על ידי

(84) ע"ד כלים רפ"ב.

(85) תדא"ר רפי"ח. ילקוט שמעוני איכה

(85) ישע"י סג, א"ג. וראה סה"מ תרכ"ט ע' רמז תתרלד.

(90) קדושת לוי פרשתנו (בשלח — לט, קפו ואילך).

(86) יומא פה, ב במשנה. ג. מ, סע"ב. פ' נשא (ע, ג). כתר שם טוב

(87) נדרים פא, א. ב"מ פה, ריש ע"ב. (קה"ת, תשס"ד) בהוספות סימן עח.

(91) תהלים קכא, ה. וראה רבינו יונה הובא בר"ן נדרים שם. ב"ח

או"ח סמ"ז. שו"ע אדה"ז שם רסמ"ז. (92) אבות פ"ב מ"ב.

(88) של"ה כה, א. לקו"ת תוריע כג, א. (93) משלי ג, ו.

נצבים מו, ב.

שבכח התורה אומר דבר הלכה שהוא היפך התורה, והוא כדוגמת בעלי העסקים דהגם דמאמין בהוי' באמונה פשוטה שהוא ית' הנותן כח לעשות חיל, וברכת הוי' היא תעשיר, ובכ"ז הנה כאשר ענינו מצליחים לכו זחוחה עליו ויתגאה בעצמו כו', וכאשר ח"ו דחוק לו ה"ז מעיק לו ביותר ושפל בעיני עצמו, דטעם הדבר הוא לפי דעצם יסוד העסק אינו כדבעי, דזה שמאמין דהוא ית' הנותן כח לעשות חיל, הוא רק אצלו באמונה פשוטה בלבד, אבל יסוד העסק והמו"מ אינו כדבעי להיות ע"פ התורה, ולכן היוצא מזה הוא כנ"ל. וכן הוא ביושבי אהל דהגם שלומד תורה ויודע שהוא תורת הוי', אבל עצם הלימוד וגוף הידיעה אינם כדבעי, והוא דכאשר לומד את התורה, והיינו בעת לימודו שוכח על נותן התורה¹⁶, כ"א הוא אצלו ענין שכלי, ולהיותו אצלו שכלי בלבד, הנה אח"כ כשיודע מה שלמד, הגם שיודע שזהו תורת הוי', ובכ"ז הרי גם הוא שכלי, ולכן יכול ח"ו לומר דבר ולדייק ענין בשכלו מה שהוא היפך התורה, והיינו דכללות הענין דהגם שמקבל חיות מאלקות ממש, ומ"מ יכול להיות ח"ו היפך האלקות, והוא לפי שהאור בא בריבוי צמצומים העלמות והסתרים ביותר, דזהו"ע הטבע לשון טובעו בים סוף¹⁷, שהאור הוא מוטבע בהסתור וההעלם ביותר, שבא מריבוי ההשתלשלות דהאור, שמשתלשל ממדריגה למדריגה עד המדרי' היותר אחרונות.

וכמו שהוא בכללות עבודת האדם, כמבואר בשער היחוד לאדמו"ר האמצעי⁷⁰, שכדי שתהי' העבודה כדבעי, לא מספיקה עבודה והתבוננות באופן כללי, אלא צריך להיות הענין ידיעת אלקות, דע את אלקי אביך⁷¹, באופן שיודעים את עניני הספירות וכל פרטי הענינים דכל סדר ההשתלשלות שנשתלשלו מהם באופן פרטי דוקא. ועד"ז מבואר בקונטרס העבודה⁷² לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שנוסף על הענין הכללי דקבלת עול, שזהו ראשית העבודה ועיקרה ושרשה⁷³, הרי זה צריך להיות נמשך גם בעבודה פרטית, בפרטים ופרטי פרטים. וזהו גם הטעם שבתורת הקבלה, חכמת האמת, נתבארו פרטים ופרטי פרטים בהענינים דלעו"ז (בוהר פ' פקודי, ובשערים הנ"ל שבע"ח, וכיו"ב בשאר המקומות), כי בירור הלעו"ז נעשה דוקא ע"י לימוד ענינים אלו בפרטים ופרטי פרטים, באופן של ליבון הלכתא.

ז) **ויש** להוסיף, שזהו גם מה שמצינו בנגלה דתורה במסכת תענית⁷⁴, א"ר יצחק כל האומר רחב רחב מיד נקרי (שבא לעון הידוע רח"ל שגורם לאריכות הגלות, כמבואר בכ"מ⁷⁵), א"ל רב נחמן אנא אמינא ולא איכפת לי (איני חושש⁷⁶), א"ל כי קאמינא ביודעה ובמכירה (כמבואר בלקוטי לוי יצחק⁷⁷ לאדמו"ר ז"ל פרטי הענינים בזה ע"ד הקבלה). והענין בזה, שכאשר ההתעסקות בהענינים שהם למטה מטה היא באופן דיודעה ומכירה, היינו, שנעשית אצלו התקשרות (דעת מלשון התקשרות⁷⁸) והכרה בענינים אלו כפי שהם למטה מטה, אזי בא לענין בלתי רצוי, כמו בענין זה שבא לעון הידוע רח"ל, ועד"ז בשאר ענינים כיו"ב. אבל כאשר אינו יודעה ומכירה, כי אם דע את אלקי אביך, שידיעה זו מביאה⁷⁹ לעבדהו בלבב שלם⁷¹, אזי אינו חושש מההתעסקות בענינים שהם למטה מטה, כיון שעוסק בהם כפי שהם חלק מתורה שלימה, כך שגם בהם תלוי שלימות התורה, ועד שאין הפרש⁸⁰ בין ותמנע היתה פלגש⁸¹ ובין אנכי הוי' אלקיך⁸² (כמובן מדברי הגמרא במסכת סנהדרין⁸³), היינו שעניני התורה

16) ראה ר"ן נדרים פא, א. ב"ח לטור אר"ח סמ"ז (ד"ה ומ"ש דאמר). לקו"ש חט"ו ע' 3 ואילך.

17) בשלח טו, ד. וראה אוה"ת שה"ש ח"א ע' שטו. סה"מ תרע"ח ע' פט. תרפ"ט ע' נא. וש"נ.

ב"ה. נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א

לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל

לקראת יום ההילולא יו"ד שבט, ה'תשכ"ג

התוועדות מתאימה להילולת כ"ק מו"ח אדמו"ר ובשנת הקן

דהילולת כ"ק אדמו"ר הזקן ולהביאה במעשה שהוא העיקר

מנחם שניאורסאהן

לש"ס ס"ע יא ואילך.

78) תניא ספ"ג. פמ"ב (נט, ב).

79) קו"א בתניא (קנו, ב). ובכ"מ.

80) פיה"מ להרמב"ם סנהדרין פ' חלק

— היסוד השמיני.

81) וישלח לו, יב.

82) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

83) צט, א"ב.

70) פ"ד. רפ"ה.

71) דברי הימים א, כח, ט.

72) פ"ו.

73) תניא רפמ"א.

74) ה, סע"ב.

75) לקו"ת להאריז"ל ישעי' נט, כ.

76) פרש"י שם.

77) תורת לוי יצחק חידושים וביאורים

ועפ"ז יש לבאר שאע"פ שמבקשים אל תביאנו לידי נסיון, מ"מ, יכולים לדרוש מכאו"א מישראל להתעסק גם בבירור הענינים שהם למטה מטה ביותר, כי, הכוונה בזה היא להבירור ע"י ההתעסקות בלימוד ענינים אלו כפי שהם בתורה. וע"ד שמצינו בנוגע לע"ז, דאע"פ שנצטוינו אל תפנו אל האלילים⁵⁹, שאסור לקרוא באותן הספרים המבארים היאך עיקר עבודתה ומה מעשי' ומשפטי', מפני שדבר זה גורם להפנות אחרי' כו'⁶⁰, אעפ"כ נצטוינו ללמוד כל התורה כולה, כולל גם הלכות ע"ז, שבהם נתבארו כמה פרטים באופן עבודתה. והענין בזה, שפרטי הענינים דע"ז שכתובים בתורה נעשים ענין של תורה⁶¹, וכמבואר במק"א⁶² בענין יעקב ועשו האמורים בפרשה⁶³, שגם עשו האמור בפרשה הוא חלק מתורה. ולכן, כאשר לומדים בתורה הלכות ע"ז, הנה ע"ז גופא מבטלים את הע"ז, ובפרט כאשר לומדים את ההלכה (שבאה אח"כ לידי מעשה בפועל) שצריך להיות שקץ תשקצנו⁶⁴ ואבד תאבדון⁶⁵, אזי פועלים במציאות הע"ז (ועד לע"ז שהיא בירידה למטה מטה ביותר באופן דלי יאורי ואני עשיתיני) שנעשה ביטול ואיבוד הע"ז בתכלית.

(ו) **והענין** בזה, כפי שמבאר אדמו"ר הזקן בתורה אור⁶⁶ שתמורת זה שבגלות הראשון, גלות מצרים, הי' השעבוד בחומר⁶⁷ ובלבנים גו' כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך כפשוטו, הנה עכשיו נעשה זה ע"י ההתעסקות בתורה, וכמ"ש בזהר⁶⁸ בחומר דא קל וחומר ובלבנים דא ליבון הלכתא, והיינו, שע"ז שמייגע את עצמו ועד לאופן של עבודת פרך, יגיעה אמיתית ע"פ תורת אמת, בלימוד התורה באופן של ק"ו וליבון הלכתא, הנה ע"ז פועלים עוד יותר ממה שפעלו בגלות מצרים ע"י העבודה בחומר ובלבנים כפשוטם. ומזה מובן, שלא מספיקה העבודה באופן כללי, אלא העבודה צריכה להיות באופן שמכניס את עצמו גם בהפרטים כו', וכמו בליבון הלכתא, שמלבן ומברר את ההלכה בכל הפרטים ופרטי פרטים, עד שבא לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא⁶⁹.

בס"ד. יו"ד שבת, ה'תשכ"ג

(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה². ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא מ"ש במדרש³ בפירוש באתי לגני, לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, ואח"כ הנה ע"י החטאים, החל מאדה"ר, ולאח"ז במשך שבעה דורות, סילקו את השכינה מלמטה למעלה, ואח"כ התחיל אברהם להוריד את השכינה מלמעלה למטה, עד משה, שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁴, שהוריד את השכינה מרקיע הא' לארץ, שזהו שאז נאמר הציווי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם⁵, שהו"ע דירת השכינה בתחתונים. וענין זה נעשה ע"י עבודת בני, כהדיוק ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד⁶, שממשיכים שתהי' השכינה שוכנת למטה. דהנה, כללות העבודה דועשו לי מקדש קאי על עשיית המשכן, שעז"נ⁷ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, וכמבואר בארוכה בהמשך⁸ שעיקר העבודה היא לעשות משטות (שטים) דלעו"ז, שטות דעולם, שיהי' שטות דקדושה, וזהו גם ענין הקרשים, קרש אותיות שקר, היינו, שמשקר העולם יעמידו בנין שיהי' מקדש ומשכן לו ית'. וענינו בעבודה דכל אחד ואחד (ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד) הוא הקירוב לאלקות, שזהו שעיקר העבודה במשכן היתה עבודת הקרבנות, שהו"ע קירוב כל הכחות (כמ"ש הבחיי⁹), ובאופן שעולים עד רזא דא"ס¹⁰, ועי"ז נעשית אח"כ ההמשכה מלמעלה למטה, שזהו"ע נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני¹¹.

1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק השלשה-עשר* מהמשך באתי לגני הישי"ת.
 2) שה"ש ה, א.
 3) שהש"ר עה"פ.
 4) ויק"ר פכ"ט, יא.
 5) תרומה כה, ח.
 6) הובא בשם רז"ל בלקו"ת ר"פ נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער (קט).
 7) תרומה כו, טו.
 8) פרק ה ואילך.
 9) ויקרא א, ט. וראה ספר הבהיר סימן מו (קט).
 10) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.
 11) תו"כ ופרש"י ויקרא שם. ספרי ופרש"י פינחס כח, ח.
 * הפרק הסיידך לשנה זו — ראה תוי"מ
 סה"מ באתי לגני ח"א ע' vi. וש"נ.

59) קדושים יט, ד.
 60) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 61) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך. סקמ"ו.
 62) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 63) שמות א, יד.
 64) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 65) ראה יומא כו, א.
 66) קדושים יט, ד.
 67) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 68) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 69) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 70) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 71) ראה יומא כו, א.
 72) קדושים יט, ד.
 73) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 74) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 75) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 76) שמות א, יד.
 77) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 78) ראה יומא כו, א.
 79) קדושים יט, ד.
 80) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 81) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 82) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 83) שמות א, יד.
 84) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 85) ראה יומא כו, א.
 86) קדושים יט, ד.
 87) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 88) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 89) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 90) שמות א, יד.
 91) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 92) ראה יומא כו, א.
 93) קדושים יט, ד.
 94) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 95) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 96) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 97) שמות א, יד.
 98) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 99) ראה יומא כו, א.
 100) קדושים יט, ד.
 101) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 102) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 103) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 104) שמות א, יד.
 105) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 106) ראה יומא כו, א.
 107) קדושים יט, ד.
 108) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 109) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 110) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 111) שמות א, יד.
 112) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 113) ראה יומא כו, א.
 114) קדושים יט, ד.
 115) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 116) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 117) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 118) שמות א, יד.
 119) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 120) ראה יומא כו, א.
 121) קדושים יט, ד.
 122) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 123) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 124) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 125) שמות א, יד.
 126) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 127) ראה יומא כו, א.
 128) קדושים יט, ד.
 129) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 130) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 131) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 132) שמות א, יד.
 133) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 134) ראה יומא כו, א.
 135) קדושים יט, ד.
 136) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 137) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 138) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 139) שמות א, יד.
 140) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 141) ראה יומא כו, א.
 142) קדושים יט, ד.
 143) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 144) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 145) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 146) שמות א, יד.
 147) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 148) ראה יומא כו, א.
 149) קדושים יט, ד.
 150) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 151) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 152) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 153) שמות א, יד.
 154) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 155) ראה יומא כו, א.
 156) קדושים יט, ד.
 157) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 158) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 159) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 160) שמות א, יד.
 161) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 162) ראה יומא כו, א.
 163) קדושים יט, ד.
 164) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 165) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 166) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 167) שמות א, יד.
 168) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 169) ראה יומא כו, א.
 170) קדושים יט, ד.
 171) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 172) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 173) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 174) שמות א, יד.
 175) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 176) ראה יומא כו, א.
 177) קדושים יט, ד.
 178) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 179) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 180) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 181) שמות א, יד.
 182) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 183) ראה יומא כו, א.
 184) קדושים יט, ד.
 185) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 186) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 187) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 188) שמות א, יד.
 189) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 190) ראה יומא כו, א.
 191) קדושים יט, ד.
 192) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 193) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 194) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 195) שמות א, יד.
 196) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 197) ראה יומא כו, א.
 198) קדושים יט, ד.
 199) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 200) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 201) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 202) שמות א, יד.
 203) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 204) ראה יומא כו, א.
 205) קדושים יט, ד.
 206) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 207) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 208) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 209) שמות א, יד.
 210) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 211) ראה יומא כו, א.
 212) קדושים יט, ד.
 213) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 214) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 215) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 216) שמות א, יד.
 217) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 218) ראה יומא כו, א.
 219) קדושים יט, ד.
 220) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 221) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 222) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 223) שמות א, יד.
 224) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 225) ראה יומא כו, א.
 226) קדושים יט, ד.
 227) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 228) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 229) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 230) שמות א, יד.
 231) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 232) ראה יומא כו, א.
 233) קדושים יט, ד.
 234) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 235) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 236) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 237) שמות א, יד.
 238) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 239) ראה יומא כו, א.
 240) קדושים יט, ד.
 241) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 242) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 243) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 244) שמות א, יד.
 245) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 246) ראה יומא כו, א.
 247) קדושים יט, ד.
 248) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 249) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 250) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 251) שמות א, יד.
 252) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 253) ראה יומא כו, א.
 254) קדושים יט, ד.
 255) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 256) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 257) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 258) שמות א, יד.
 259) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 260) ראה יומא כו, א.
 261) קדושים יט, ד.
 262) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 263) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 264) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 265) שמות א, יד.
 266) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 267) ראה יומא כו, א.
 268) קדושים יט, ד.
 269) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 270) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 271) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 272) שמות א, יד.
 273) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 274) ראה יומא כו, א.
 275) קדושים יט, ד.
 276) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 277) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 278) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 279) שמות א, יד.
 280) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 281) ראה יומא כו, א.
 282) קדושים יט, ד.
 283) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 284) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 285) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 286) שמות א, יד.
 287) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 288) ראה יומא כו, א.
 289) קדושים יט, ד.
 290) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 291) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 292) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 293) שמות א, יד.
 294) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 295) ראה יומא כו, א.
 296) קדושים יט, ד.
 297) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 298) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 299) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 300) שמות א, יד.
 301) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 302) ראה יומא כו, א.
 303) קדושים יט, ד.
 304) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 305) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 306) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 307) שמות א, יד.
 308) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 309) ראה יומא כו, א.
 310) קדושים יט, ד.
 311) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 312) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 313) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 314) שמות א, יד.
 315) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 316) ראה יומא כו, א.
 317) קדושים יט, ד.
 318) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 319) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 320) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 321) שמות א, יד.
 322) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 323) ראה יומא כו, א.
 324) קדושים יט, ד.
 325) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 326) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 327) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 328) שמות א, יד.
 329) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 330) ראה יומא כו, א.
 331) קדושים יט, ד.
 332) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 333) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 334) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 335) שמות א, יד.
 336) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 337) ראה יומא כו, א.
 338) קדושים יט, ד.
 339) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 340) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 341) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 342) שמות א, יד.
 343) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 344) ראה יומא כו, א.
 345) קדושים יט, ד.
 346) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 347) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 348) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 349) שמות א, יד.
 350) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 351) ראה יומא כו, א.
 352) קדושים יט, ד.
 353) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 354) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 355) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 356) שמות א, יד.
 357) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 358) ראה יומא כו, א.
 359) קדושים יט, ד.
 360) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 361) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 362) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 363) שמות א, יד.
 364) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 365) ראה יומא כו, א.
 366) קדושים יט, ד.
 367) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 368) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 369) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 370) שמות א, יד.
 371) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 372) ראה יומא כו, א.
 373) קדושים יט, ד.
 374) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 375) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 376) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 377) שמות א, יד.
 378) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 379) ראה יומא כו, א.
 380) קדושים יט, ד.
 381) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 382) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 383) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 384) שמות א, יד.
 385) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 386) ראה יומא כו, א.
 387) קדושים יט, ד.
 388) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 389) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 390) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 391) שמות א, יד.
 392) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 393) ראה יומא כו, א.
 394) קדושים יט, ד.
 395) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 396) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 397) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 398) שמות א, יד.
 399) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 400) ראה יומא כו, א.
 401) קדושים יט, ד.
 402) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 403) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 404) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 405) שמות א, יד.
 406) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 407) ראה יומא כו, א.
 408) קדושים יט, ד.
 409) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 410) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 411) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 412) שמות א, יד.
 413) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 414) ראה יומא כו, א.
 415) קדושים יט, ד.
 416) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 417) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 418) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 419) שמות א, יד.
 420) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 421) ראה יומא כו, א.
 422) קדושים יט, ד.
 423) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 424) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 425) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 426) שמות א, יד.
 427) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 428) ראה יומא כו, א.
 429) קדושים יט, ד.
 430) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 431) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 432) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 433) שמות א, יד.
 434) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 435) ראה יומא כו, א.
 436) קדושים יט, ד.
 437) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 438) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 439) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 440) שמות א, יד.
 441) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 442) ראה יומא כו, א.
 443) קדושים יט, ד.
 444) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 445) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 446) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 447) שמות א, יד.
 448) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 449) ראה יומא כו, א.
 450) קדושים יט, ד.
 451) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 452) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 453) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 454) שמות א, יד.
 455) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 456) ראה יומא כו, א.
 457) קדושים יט, ד.
 458) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 459) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 460) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 461) שמות א, יד.
 462) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 463) ראה יומא כו, א.
 464) קדושים יט, ד.
 465) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 466) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 467) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 468) שמות א, יד.
 469) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 470) ראה יומא כו, א.
 471) קדושים יט, ד.
 472) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 473) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 474) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 475) שמות א, יד.
 476) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 477) ראה יומא כו, א.
 478) קדושים יט, ד.
 479) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 480) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 481) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 482) שמות א, יד.
 483) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 484) ראה יומא כו, א.
 485) קדושים יט, ד.
 486) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 487) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 488) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 489) שמות א, יד.
 490) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 491) ראה יומא כו, א.
 492) קדושים יט, ד.
 493) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 494) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 495) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 496) שמות א, יד.
 497) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
 498) ראה יומא כו, א.
 499) קדושים יט, ד.
 500) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.
 501) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 166 ואילך.
 502) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
 503

ומבאר בעל ההילולא בהמשך¹², שכדי לעשות שמשקר העולם ושטות דלעו"ז יהי' ושכנתי בתוכם, הנה על זה היא המלחמה שנעשית ע"י בני"י שנקראים צבאות הוי"ו¹³, וכפי שמבאר שבתיבת צבא ישנם ג' פירושים, שכולם ישנם בעבודת האדם למלא שליחות הקב"ה בעולמו. ולאח"ז ממשיך ומסביר ומבאר, שבשעת המלחמה, הנה כדי לנצח במלחמה, מבזבז המלך את אוצרותיו, אוצרות יקרים שבדרך כלל לא רק שאינו מבזבז אותם, אלא אפילו אינו מראה אותם, ולא רק האוצרות היקרים שנאספו בדור זה, אלא גם האוצרות שצברו אבותיו מדורי דורות. ועד שבענין בזבז האוצרות נכלל גם שהמלך מעמיד את עצמו בסכנה כביכול, כדי לנצח במלחמה. והנה, בשביל נתינת האוצר למעלה צריך להיות גם כלי למטה, שזהו"ע האוצר דלמטה בעבודת האדם¹⁴. ומבאר שאע"פ שנתנת האוצרות היא ע"י פקידי החיל, הרי הכוונה בזה הם אנשי החיל שהם דוקא עושים את הנצחון, ומזה מובן שגם האוצר צריך להיות בכל אחד ואחד, שהרי כל ישראל, אפילו אלו שאינם פקידי החיל, הם צבאות הוי"ו.

ומתחיל לבאר¹⁵ ענין האוצר למעלה, ע"פ מאמר התיקוני זהר¹⁶ אור א"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, וכפי שמבאר בסיום ההמשך¹⁷ שענין האוצר הוא שאו"ס הוא למעלה מעלה עד אין קץ, אלא שכדי להבין את העילוי דאו"ס למעלה עד אין קץ, מקדים לבאר הענין דלמטה עד אין תכלית, שהוא למטה מהענין דאו"ס למעלה עד אין קץ, ומהעילוי דלמטה עד אין תכלית יובן העילוי דלמעלה עד אין קץ. ומתחיל לבאר הענין דלמטה עד אין תכלית כפי שהוא בענין התהוות העולמות (שזהו משנ"ת בסעיף השייך ליום ההילולא שלפנ"ז).

(ב) ובסעיף י"ג (אח"ד) ממשיך לבאר ענין נוסף בלמטה עד אין תכלית (לא בנוגע לענין ההתהוות, אלא) בנוגע להתפשטות וגילוי או"ס, וז"ל: מה שאומר למטה עד אין תכלית, קאי על הגילוי וההתפשטות בבחי' אין סוף ואין שיעור ובל"ג ממש עד למטה מטה, במדריגות היותר אחרונות והיותר תחתונות. וזהו או"ס למטה עד אין תכלית, שהתפשטות האור הוא בבחינת או"ס ובל"ג כלל, עד מדריגה

(12) פרקים י"א.
(13) בא יב, מא.
(14) ראה ברכות לג, ב.
(15) בפרק יב.
(16) סוף תיקון נו. זהר חדש יתרו לד,
סע"ג. וראה גם תיקוני זהר תיקון יט.
(17) פרק יז.

(12) פרקים י"א.
(13) בא יב, מא.
(14) ראה ברכות לג, ב.
(15) בפרק יב.

והאותיות אלו בהתורה ועשה מהם צירוף אחר של קדושה, וזהו הבירור שלהם. וזהו למען שיתי אותותי אלה, ר"ל אותיות של השבירה צריך אני לבררם על ידי התורה, לכן הוא מן ההכרח לשלוח עליהם עוד ג' מכות, בכדי להכניסם באותיות צירופים שבתורה (ואם לא הביא על מצרים עוד ג' מכות אלו, היו חסרים כמה ספורים שלא הי' נכתב בתורה, ולא היו מתבררים כל הניצוצות).

והענין בזה, דהנה, גם האותיות שנפלו בשבירה למטה, לפרעה מלך מצרים, ולארץ מצרים, ערות הארץ⁴⁸, הם באמת אותותי, אותיות שלי [ואדרבה, כל הגבוה גבוה ביותר נופל למטה מטה ביותר]⁴⁹, וצריכים להחזירם למעמד ומצב דאותותי, אותיות דקדושה. ולכן נכתבו תחילה בתורה, שע"ז נעשים אותיות בתורה, והם נותנים כח שיוכלו לברר את האותיות לאחר ש שנפלו בשבירה. והנה, אף שהלשון בתורת הרב המגיד הוא בירור "הדברים בטלים של פרעה ושל מצרים", ולכאורה אין זה שייך לבירור הדברים שלמטה מזה⁵⁰, מ"מ, הרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו⁵¹ ופשטות הכתוב קאי על ג' המכות הנוספות שהביא הקב"ה על מצרים, ערות הארץ, ועל פרעה מלך מצרים, התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו אשר אמר לי יאורי ואני עשיתי, שע"ז נעשה הבירור דפרעה ומצרים כפשוטם, ועד להבירור באופן דויהי בשלח פרעה את העם⁵², כמבואר בארוכה בד"ה ויהי בשלח פרעה את העם לאדמו"ר הצ"צ ולאדמו"ר מהר"ש⁵³ (שענינו הוא "מלכתחילה אריבער"⁵⁴, ושנה זו היא מאה שנים להסתלקות שלו), דפרעה הי' משלח פארות כו', והיינו, שגם פרעה עזר וסייע להיציאה ממצרים, כמ"ש⁵⁵ גם אתה תתן בידינו גו', שע"ז נעשה עילוי גדול יותר, שזהו מ"ש (גבי גלות מצרים) וזרעתי לי בארץ⁵⁶, שענין הזריעה הוא כמרז"ל⁵⁷ כלום אדם זורע כור⁵⁸ אלא כדי להוציא כמה כורין, היינו, שגם האותיות (ניצוצות) דפרעה נתבררו ונעשו אותותי, שכל זה הוא ע"ז שנכתבו תחילה בתורה.

(48) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(49) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(50) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(51) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(52) ריש פרשתנו (בשלח).
(53) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(54) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(55) בא י, כה.
(56) הושע ב, כה.
(57) פסחים פז, ב.
(58) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(48) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(49) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(50) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(51) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(52) ריש פרשתנו (בשלח).
(53) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(54) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(55) בא י, כה.
(56) הושע ב, כה.
(57) פסחים פז, ב.
(58) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(59) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(60) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(61) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(62) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(63) ריש פרשתנו (בשלח).
(64) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(65) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(66) בא י, כה.
(67) הושע ב, כה.
(68) פסחים פז, ב.
(69) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(70) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(71) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(72) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(73) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(74) ריש פרשתנו (בשלח).
(75) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(76) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(77) בא י, כה.
(78) הושע ב, כה.
(79) פסחים פז, ב.
(80) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(81) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(82) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(83) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(84) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(85) ריש פרשתנו (בשלח).
(86) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(87) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(88) בא י, כה.
(89) הושע ב, כה.
(90) פסחים פז, ב.
(91) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(92) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(93) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(94) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(95) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(96) ריש פרשתנו (בשלח).
(97) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(98) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(99) בא י, כה.
(100) הושע ב, כה.
(101) פסחים פז, ב.
(102) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(103) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(104) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(105) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(106) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(107) ריש פרשתנו (בשלח).
(108) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(109) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(110) בא י, כה.
(111) הושע ב, כה.
(112) פסחים פז, ב.
(113) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(114) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(115) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(116) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(117) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(118) ריש פרשתנו (בשלח).
(119) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(120) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(121) בא י, כה.
(122) הושע ב, כה.
(123) פסחים פז, ב.
(124) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(125) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(126) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(127) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(128) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(129) ריש פרשתנו (בשלח).
(130) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(131) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(132) בא י, כה.
(133) הושע ב, כה.
(134) פסחים פז, ב.
(135) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(136) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(137) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(138) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(139) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(140) ריש פרשתנו (בשלח).
(141) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(142) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(143) בא י, כה.
(144) הושע ב, כה.
(145) פסחים פז, ב.
(146) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(147) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(148) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(149) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(150) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(151) ריש פרשתנו (בשלח).
(152) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(153) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(154) בא י, כה.
(155) הושע ב, כה.
(156) פסחים פז, ב.
(157) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(158) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(159) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(160) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(161) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(162) ריש פרשתנו (בשלח).
(163) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(164) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(165) בא י, כה.
(166) הושע ב, כה.
(167) פסחים פז, ב.
(168) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(169) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(170) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(171) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(172) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(173) ריש פרשתנו (בשלח).
(174) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(175) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(176) בא י, כה.
(177) הושע ב, כה.
(178) פסחים פז, ב.
(179) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(180) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(181) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(182) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(183) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(184) ריש פרשתנו (בשלח).
(185) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(186) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(187) בא י, כה.
(188) הושע ב, כה.
(189) פסחים פז, ב.
(190) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(191) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(192) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(193) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(194) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(195) ריש פרשתנו (בשלח).
(196) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(197) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(198) בא י, כה.
(199) הושע ב, כה.
(200) פסחים פז, ב.
(201) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(202) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(203) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(204) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(205) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(206) ריש פרשתנו (בשלח).
(207) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(208) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(209) בא י, כה.
(210) הושע ב, כה.
(211) פסחים פז, ב.
(212) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(213) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(214) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(215) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(216) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(217) ריש פרשתנו (בשלח).
(218) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(219) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(220) בא י, כה.
(221) הושע ב, כה.
(222) פסחים פז, ב.
(223) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(224) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(225) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(226) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(227) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(228) ריש פרשתנו (בשלח).
(229) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(230) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(231) בא י, כה.
(232) הושע ב, כה.
(233) פסחים פז, ב.
(234) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(235) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(236) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(237) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(238) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(239) ריש פרשתנו (בשלח).
(240) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(241) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(242) בא י, כה.
(243) הושע ב, כה.
(244) פסחים פז, ב.
(245) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(246) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(247) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(248) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(249) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(250) ריש פרשתנו (בשלח).
(251) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(252) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(253) בא י, כה.
(254) הושע ב, כה.
(255) פסחים פז, ב.
(256) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(257) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(258) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(259) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(260) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(261) ריש פרשתנו (בשלח).
(262) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(263) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(264) בא י, כה.
(265) הושע ב, כה.
(266) פסחים פז, ב.
(267) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(268) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(269) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(270) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(271) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(272) ריש פרשתנו (בשלח).
(273) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(274) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(275) בא י, כה.
(276) הושע ב, כה.
(277) פסחים פז, ב.
(278) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(279) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(280) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(281) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(282) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(283) ריש פרשתנו (בשלח).
(284) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(285) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(286) בא י, כה.
(287) הושע ב, כה.
(288) פסחים פז, ב.
(289) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(290) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(291) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(292) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(293) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(294) ריש פרשתנו (בשלח).
(295) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(296) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(297) בא י, כה.
(298) הושע ב, כה.
(299) פסחים פז, ב.
(300) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(301) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(302) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(303) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(304) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(305) ריש פרשתנו (בשלח).
(306) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(307) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(308) בא י, כה.
(309) הושע ב, כה.
(310) פסחים פז, ב.
(311) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(312) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(313) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(314) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(315) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(316) ריש פרשתנו (בשלח).
(317) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(318) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(319) בא י, כה.
(320) הושע ב, כה.
(321) פסחים פז, ב.
(322) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(323) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(324) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(325) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(326) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(327) ריש פרשתנו (בשלח).
(328) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(329) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(330) בא י, כה.
(331) הושע ב, כה.
(332) פסחים פז, ב.
(333) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(334) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(335) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(336) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(337) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(338) ריש פרשתנו (בשלח).
(339) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(340) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(341) בא י, כה.
(342) הושע ב, כה.
(343) פסחים פז, ב.
(344) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(345) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(346) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(347) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(348) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(349) ריש פרשתנו (בשלח).
(350) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(351) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(352) בא י, כה.
(353) הושע ב, כה.
(354) פסחים פז, ב.
(355) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(356) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(357) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(358) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(359) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(360) ריש פרשתנו (בשלח).
(361) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(362) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(363) בא י, כה.
(364) הושע ב, כה.
(365) פסחים פז, ב.
(366) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(367) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(368) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(369) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(370) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(371) ריש פרשתנו (בשלח).
(372) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(373) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(374) בא י, כה.
(375) הושע ב, כה.
(376) פסחים פז, ב.
(377) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(378) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(379) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(380) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(381) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(382) ריש פרשתנו (בשלח).
(383) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(384) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(385) בא י, כה.
(386) הושע ב, כה.
(387) פסחים פז, ב.
(388) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(389) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(390) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(391) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(392) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(393) ריש פרשתנו (בשלח).
(394) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(395) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(396) בא י, כה.
(397) הושע ב, כה.
(398) פסחים פז, ב.
(399) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(400) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(401) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(402) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(403) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(404) ריש פרשתנו (בשלח).
(405) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(406) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(407) בא י, כה.
(408) הושע ב, כה.
(409) פסחים פז, ב.
(410) כ"ה בתו"א (ריש פרשתנו (בשלח)) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שגן]. טאה.
(411) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד בסופו.
(412) לקו"ת פ' ראה כא, רע"ג. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.
(413) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.
(414) ראה שבת סג, א. וש"נ.
(415) ריש פרשתנו (בשלח).
(416) אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' סג.
(417) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תר"ו.
(418) בא י, כה.
(419) הושע ב, כה.
(420) פסחים פז, ב.
(421

טוב, והיינו, שמ"ש טור מרע הוא רק התחלת העבודה, אבל שלימות העבודה היא לא רק סור מרע, אלא גם עשה (מהרע) טוב, שיעשה מרע טוב. והו"ע אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למתקא³⁷. ובלשון ההלכה זדונות נעשו לו כזכיות³⁸, ועד שמסופר בתורה מעשה רב³⁹, שאותן מצעות שהציעה לו באיסור, הציעה לו בהיתר⁴⁰, שזוהי הוראה נצחית לכאו"א מישראל שבכחו להפוך את הרע לטוב. וכמובן גם ממה שמביא אדמו"ר הזקן בספר תניא קדישא⁴¹ שצריך לעשות לו ית' דירה בתחוננים, בתחתון שאין תחתון למטה ממנו, שבזה נכלל גם התחתון ביותר שהוא למטה מטה עד אין תכלית, שגם בו צריך לפעול ענין הדירה, עי"ז שמהפכים אותו לטוב. אך לכאורה אינו מובן, הרי מתפללים ומבקשים אל תביאנו לידי נסיון⁴², והקב"ה מקיים את הבקשה, וא"כ, איך אפשר לדרוש מכאו"א מישראל להתעסק גם בבירור המטה מטה עד אין תכלית. ובפרט ע"פ מ"ש בזהר⁴³ עה"פ⁴⁴ בא אל פרעה, אמר רבי שמעון מה כתיב בא אל פרעה, לך אל פרעה מבעי לי, מאי בא, אלא דעייל לי קוב"ה (למשה) אדרין לפניו מאדרין, דהיינו חדרים לפניו מחדרים במדרגות החיצונים⁴⁵, ומשה דחיל מיני' ולא קריב כו', כיון דחמא קוב"ה דדחיל משה כו', אמר קוב"ה הנני⁴⁶ עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו, וקוב"ה אצטרך לאגחא בי' קרבא ולא אחרא כו'. ונמצא, שמשה רבינו התיירא לבוא ולהתעסק בבירור המטה מטה אפילו לאחרי אמירת הציווי בא אל פרעה, והקב"ה הסכים עמו ובא בעצמו, כאמרו הנני עליך פרעה גו'. ואילו בתורת הקבלה באים בהפרטים דמטה מטה, ואומרים שזהו התפקיד שניתן לאנשי החיל שיבררו גם את המטה מטה עד אין תכלית.

ה) **ויובן** ע"פ תורת הרב המגיד⁴⁷ על הפסוק למען שיתי אותותי אלה בקרבן שבהתחלת פרשת בא: לפי שהקב"ה הי' רוצה לברר כל הניצוצות ממצרים מן השבירה, היינו כל הדברים הבטלים של פרעה ושל מצרים שהם אותיות כו', בזה יהי' הבירור שהכניס הדיבורים

היותר מטה מטה (עכ"ל). והיינו, שאין הכוונה רק שיש ריבוי השתלשלות עד אין תכלית, ולכן נקרא אין סוף, אלא אפילו כפי שנמצא למטה עד אין תכלית, שם גופא הוא באופן של אין סוף. וממשיך בהמאמר, שהשבח שאומרים על אוא"ס שיכול לבוא בהתפשטות וגילוי (היינו, לא רק התפשטות, אלא גם גילוי) למטה מטה עד אין תכלית, אין הכוונה להתפשטות וגילוי בעולמות הא"ס ואפילו בעולם האצילות, דאע"פ שבערך אור אין סוף הרי גם עולמות הא"ס ועאכו"כ עולם האצילות נקראים בשם עולמות¹⁸, מ"מ, אי אפשר לומר שהשבח שאוא"ס הוא למטה עד אין תכלית קאי על עולמות הא"ס ועולם האצילות, "דהנה עולמות הא"ס שלפני הצמצום ועולם האצילות דשם מאיר האור אין סוף בגילוי, ה"ה כלים לאור אין סוף, להיות דגם הכלים ה"ה אלקות ממש, וא"כ אין פלא כלל דהאור א"ס מאיר שם בגילוי, וכן אין פלא מה שהם יכולים לקבל אוא"ס הגלוי", והיינו, שאין זה פלא שהאוא"ס יכול להתפשט שם, ואפילו אין זה פלא שהאוא"ס יכול להיות שם בגילוי. משא"כ בעולמות בי"ע (כדלקמן ס"ג).

ויובן בתוספת ביאור ע"פ תורת הבעש"ט¹⁹ שנמסרה ע"י הרב המגיד באור תורה²⁰, בפירוש הכתוב²¹ צהר תעשה לתיבה גו' תחתיים שניים ושלישים תעשה, כפי שהובאה ונתבארה ע"י אדמו"ר הזקן, ונדפסה בלקו"ת לג' פרשיותא: בשל"ה²² פי' שתחתיים שניים שלישים הם בי"ע. ובאור תורה מהמגיד נ"ע פי' בעומק יותר בשם הבעש"ט, שתחתיים שניים שלישים הם ג' הבחי' עולמות נשמות ואלקות, שעל זה אמרו בזהר²³ תלת עלמין אית לי' לקוב"ה. וזהו צהר תעשה לתיבה וגו', דקאי על תיבות התפלה והתורה, שצריכים להיות באופן של בהירות, ואז מתקשרים העולמות עם האלקות ע"י הנשמות, באופן שעולים ומתקשרים ומתייחדים זה בזה. וממשיך רבינו הזקן, שבמאמר הזהר תלת עלמין אית לי' לקוב"ה יש שני פירושים: במק"מ פירש שהם אצילות בריאה יצירה. וי"ל שזהו מ"ש הבעש"ט עולמות נשמות ואלקות, עולמות היינו יצירה, נשמות היינו בריאה, ואלקות היינו אצילות. אך הרמ"ז פירש שהם א"ק

(א) סג, ב (נדפס לאח"ז באוה"ת נח (כרך ג) תריד, א).

(18) ראה סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תקו. וש"נ.
(19) צוואת הריב"ש סע"ה.
(20) ס"פ נח (סימן יח).
(21) נח ו, טז.
(22) רעו, א.
(23) ח"ג קנט, א.

(35) כתר שם טוב סימן סט.
(36) תהלים לד, טו.
(37) ראה זח"א ד, א.
(38) יומא פו, ב.
(39) ראה ב"ב קל, ב.
(40) מנחות מד, א.
(41) פל"ו (מה, ב).
(42) בברכות השחר (ברכות ס, ב).
(43) ח"ב לד, א.
(44) ר"פ בא.
(45) דרך אמת לזהר שם.
(46) יחזקאל כט, ג.
(47) אור תורה ר"פ בא (סימן פא).

ואצילות ובי"ע ןולהעיר, שפירוש זה מתאים לפי השל"ה דקאי על בי"ע, אלא שהכוונה היא לבי"ע הכלליים, דהיינו, א"ק (עולמות הא"ס), אצילות ובי"ע. ומבאר רבינו הזקן, שלפי פי' הרמ"ז אתי שפיר יותר פי' הבעש"ט נ"ע שהם ג' הבחי' עולמות נשמות ואלקות, (ומוסיף) והיא השכלה מופלאה להשכיל מה בין אצילות למה שלמעלה מאצילות, שזהו ענין ההפרש בין נשמות לאלקות, כי הנשמות נמשכים מכלים דאצילות, שעם היותן ג"כ אלקות, איהו וגרמוהי חד²⁴, אך עכ"ז אינן דומין להאורות שהם אלקות ממש. וזהו עצמו ההפרש בין אצילות, שהוא בחי' כלים, לעולמות הא"ס שהם למעלה מבחי' כלים דאצילות, ולכן נק' אלקות ממש. גם י"ל ההפרש בין ב' בחי' אלו, כענין ההפרש בין היחוד דאיהו וחייהי חד ובין היחוד דאיהו וגרמוהי חד²⁵. ולמטה מזה הם עולמות בי"ע שהם נבראים (דהיינו נפרדים) ממש.

והענין בזה, דהנה, בהמשך דבעל ההילולא נחלקים הם לב' חלוקות: עולמות הא"ס ועולם האצילות, ועולמות בי"ע. אך בפרטיות יותר יש חילוק בין עולמות הא"ס ועולם האצילות גופא, שעולמות הא"ס הם אלקות ממש, משא"כ עולם האצילות שבו יכול להיות וישנו ענין של כלים, אלא שזהו באופן שאלקות בא בצמצום והתלבשות עד שיכול להתקשר עם כלים, וכנ"ל שהחילוק בין עולמות הא"ס לעולם האצילות הוא ע"ד החילוק בין היחוד דאיהו וחייהי חד ובין היחוד דאיהו וגרמוהי חד, דאף שבשניהם הוא חד, מ"מ יש חילוק ביניהם. אמנם, כיון שבשניהם הוא חד (דלא כבעולמות בי"ע שהם בבחי' נפרדים), הנה על זה מבאר בהמאמר בנוגע לעולמות הא"ס וגם בנוגע לעולם האצילות, ש"אין פלא כלל דהאור א"ס מאיר שם בגילויי, ש"ה"ה כלים לאור א"ס, והיינו, מצד ענין האחדות, כיון שאחדות היא כלי לקבל אוא"ס, שלכן "גם הכלים (דאצילות) ה"ה אלקות ממש", שהרי איהו וגרמוהי חד. ולכן אי אפשר לומר שהעילוי דאוא"ס שהוא למטה עד אין תכלית קאי על הגילוי וההתפשטות בעולמות הא"ס ובעולם האצילות, כיון שאין זה פלא כלל.

ג) וממשיך בהמאמר, שהענין דאוא"ס למטה עד אין תכלית קאי על עולמות בי"ע, לפי ש"עולמות בי"ע ה"ה בחי' מטה, דכלים דאצילות הם כגופא לנשמתא, משא"כ בי"ע הם בחי' לבושים,

ובפרט כמו שבא בריבוי הצמצומים העלמות והסתרים עד שיכול להיות דבר ההיפך מאלקות לגמרי, קליפה וסט"א, ועד לקליפת פרעה (שמבוארת בפרשתנו ובהפרשיות שלפני) שאמר לי יאורי ואני עשיתי²⁹. ויש להוסיף, שכן הוא גם בהנהגת האדם, שהתחלת הירידה היא מענין של שטה שפירושו נטי' (כנ"ל ס"א), נטי' כחוט השערה בלבד, ומזה יורד למטה יותר עד שנעשה מושקע בתאוות, תאוות היתר, ועד למטה יותר, תאוות שהם היפך ההיתר. ובזה גופא יש כו"כ דרגות, שבתחילה הוא לתיאבון, ועד שנעשה מורד רח"ל ועושה להכעיס. וכיון שגם את העולם נתן בלבם (של בני האדם)³⁰, ישנו ענין זה גם בסדר השתלשלות, שנוסף על עולמות דקדושה, ישנה הירידה גם לעולמות דלעו"ז, ובזה גופא ישנם כו"כ דרגות, תחילה קליפת נוגה ואח"כ גם ג' הקליפות שלמטה ממנה, ובזה גופא ישנם כמה דרגות, ועד להקליפה דלי יאורי ואני עשיתי, שהו"ע של מרידה בממה"מ הקב"ה.

ד) אמנם בענין זה צריך להבין, מהו הטעם שבביאור הענין דמטה מטה עד אין תכלית מצינו אריכות הביאור ופרטי פרטים, ועד שמצינו בע"ח (קרוב לסימו) שני שערים³¹ המבארים פרטי הדרגות דלמטה מטה, עד לדרגא התחתונה שנקראת בשם קליפות, ובזה גופא עד לקליפה הכי תחתונה. וגם (לפנ"ז) בזה, מצינו בכ"מ ובפרט בפרשת פקודי³² אריכות גדולה ובכמה פרטים ופרטי פרטים אודות האין תכלית שבמטה מטה, בענינים ועולמות שהם היפך הקדושה בתכלית.

והנה לכאורה אפשר לומר הביאור בזה, דכיון שאסתכל באורייתא וברא עלמא³³, לכן, בכדי שיוכל להיות התהוות כל פרטי הדרגות דלעו"ז כפי שעלה ברצונו ית' מצד טעם הכמוס, צריך להיות תחילה אסתכל באורייתא, שכל ענינים אלו בכל הפרטים ופרטי פרטים צריכים להיות תחילה בתורה (בקבלה ובחסידות). אמנם, ענין זה גופא (התהוות מציאות הקליפות עי"ז שקוב"ה אסתכל באורייתא) הוא בכדי שתושלם תכלית הכוונה, כמארז"ל³⁴ כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו, וכתורת הבעש"ט³⁵ בפירוש סור מרע ועשה טוב³⁶, שיעשה מרע

(29) יחזקאל כט, ג. וראה לקו"ש חכ"א ע' 40 הערה 33, ובהנסמן שם.
(30) קהלת ג, יא. וראה לקו"ת במדבר ה, ריש ע"ב.
(31) שער מח (שער הקליפות) ושער מט (שער קליפת נוגה).
(32) שם רסב, ב ואילך.
(33) שם קסא, ריש ע"ב.
(34) אבות פ"ו מי"א.

(25) ראה סה"מ תרכ"ט ע' רד. ע' שעח. ובכ"מ.

(24) תקו"ז בהקדמה (ג, ב).

לזה, אז עומד בנצחון כנגדו ומוציא נצחוננו. וטעם הדבר, לפי שרצון הקב"ה שמלכותא דארעא תהי' כעין מלכותא דרקיעא²⁰, וכיון שלמעלה מתעוררת מדת הנצחון ע"י דבר המנגד כביכול, לכן נעשה כן גם במלך בו"ד, שכאשר ישנו מי שלוחם ומנגד כנגדו, אזי מתעוררת אצלו מדת הנצחון. והתעוררות מדת הנצחון פועלת שינוי מהותו לגמרי, ומגלה את הכחות הכי נעלמים שבו, ועד שבשביל ניצוח המנגד מבזבז המלך את כל האוצרות, והיינו, שישנם האוצרות שצבר בעצמו וצברו עבורו אבותיו המלכים, ואוצרות אלו הם יקרים אצלו כ"כ, שלא רק שאינו מבזבז אותם, אלא שאינו משתמש בהם כלל, ועד שאפילו לא שזפתם עין²¹ רואה, ואעפ"כ, כאשר מתעוררת מדת הנצחון מצד ענין המנגד, הנה לא רק שהוא מגלה את האוצרות, ולא רק שהוא משתמש בהם, אלא שהוא מבזבז את האוצרות ומוסרם ע"י פקידי החיל בשביל אנשי החיל, בכדי שיצאו למלחמה ויפעלו את הנצחון, שנעשה נצחון המלך. ועד"ז בנמשל, שישנם האוצרות דא"ס ב"ה שהם בבחי' סתימו דכל סתימין²², החל מהענין דאוצר של יראת שמים²³, שהו"ע ספירת המלכות, ויש דרגות נעלות יותר, ועד לאוצר האמיתי, כפי שמביא בהמשך²⁴ מ"ש בתיקוני זהר²⁵ אוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, שזהו האוצר האמיתי, ואוצר זה ניתן לכל אנשי המלחמה, שהם כל אחד ואחד מישראל שנקראים בשם צבאות השם, וכמ"ש (בפרשה הקודמת²⁶) ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים על צבאותם, ובאופן שבני ישראל יוצאים ביד רמה (כמ"ש בפרשתנו²⁷), שיוצאים מחושך הגלות לגאולה, ונעשה הנצחון דאוא"ס שנמשך ומתגלה למטה מטה עד אין תכלית.

(ג) **ומבאר** בפרק י"ג (המתאים לשנה זו — שנת הי"ג בפעם השני²⁸) הענין דלמטה מטה עד אין תכלית [שגם למטה מטה הוא באופן דאין תכלית, כשם שלמעלה מעלה הוא עד אין קץ], שהו"ע ריבוי המדריגות בהשתלשלות האור ממדריגה למדריגה עד לעולמות ביי"ע,

וכמבואר בפתח אלי"ב²⁶ דכמה לבושין תקינת לון, דקאי על ביי"ע²⁷ שהם רק לבושים בלבד לאור הכלים דאצילות". ומוסיף: "כמאמר²⁸ אימא עילאה מקנא בכורסיא, דאימא עילאה הוא בחינת בינה דאצילות, ה"ה מקנא בכורסיא, עולם הכסא שהוא עולם הבריאה, שית ספירן ביצירה ואופן בעשי". ויש לומר, שכוונתו לבאר, שענין זה שעולמות ביי"ע הם לבושים לאור האצילות, אינו באופן שעולם הבריאה הוא לבוש לעולם האצילות, ויצירה הוא לבוש לבריאה, ועשי' הוא לבוש ליצירה, שאז יש מקום לומר שמספיק השבח דאוא"ס למטה עד אין תכלית בנוגע להתפשטות וגילוי בעולם הבריאה בלבד, שהרי גם זה הוא דבר פלא, אלא ענין הלבושים הוא באופן שכל ג' עולמות ביי"ע נחשבים כמו עולם אחד [כנ"ל בפירוש המאמר תלת עלמין אית לי' לקוב"ה, שהם עולמות הא"ס, עולם האצילות ועולמות ביי"ע, היינו, שעולמות ביי"ע נחשבים לעולם אחד], שכולם ביחד הם לבושים לעולם האצילות. ועל זה מביא ראי' מהמאמר אימא עילאה (בינה דאצילות) מקנא בכורסיא (עולם הבריאה), שית ספירן ביצירה ואופן בעשי', שאין זה באופן שלאחרי התלבשות בינה דאצילות בעולם הבריאה, אזי מתלבש עולם הבריאה בעולם היצירה, ויצירה בעשי', כי אם, שכל הספירות דאצילות, בינה ז"א (שית ספירן) ומלכות (אופן), שהם קומה אחת, מתלבשים בכל ג' עולמות ביי"ע (אלא שהתלבשות זו היא באופן שבינה מקומה בעולם הבריאה, ז"א בעולם היצירה, ומלכות בעולם העשי'). ומזה מובן, שהענין דאוא"ס למטה עד אין תכלית קאי על כל ג' העולמות ביי"ע כפי שכולם יחד הם לבושים לאור האצילות.

(ד) **וממשיך** בהמאמר: "ובלבושין דבי"ע אומר²⁹ דמינייהו פרחין נשמתין לבני נשא שהם הנשמות". ויש לומר בביאור המשך הענינים, דכיון שבכללות המשך ההילולא מדובר אודות נש"י ועבודתם בהמשכת אלקות למטה [שהרי עיקר שכינה בתחתונים היתה, דהיינו עוה"ז שהוא התחתון במדריגה שאין תחתון למטה ממנו (כמבואר בתניא²⁹) ובלשון המאמר "במדריגות היותר אחרונות והיותר תחתונות"], בהכרח לומר שכל הענינים ישנם גם אצל בני"י, ולכן מבאר שענין לבושים דבי"ע שייך לנש"י, כי, בלבושין דבי"ע אומר דמינייהו פרחין נשמתין לבני נשא שהם הנשמות. וממשיך לבאר, ש"רוב הנשמות הן נשמות

(20) ברכות נח, א. זח"א קצד, רע"א. ח"ג
 קעו, ב.
 (21) ע"פ איוב כח, ז.
 (22) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, א).
 (23) ברכות לג, ב. וראה גם שבת לא, ב.
 וראה סה"מ תרפ"ט שם ע' קע.
 פרק יב ואילך.
 (24) פרק יב ואילך.
 (25) סוף תיקון נז. זהר חדש יתרו לד, סע"ג. וראה גם תיקוני זהר תיקון יט.
 (26) בא יב, מא. שם, נא. וראה בהמשך פרק י.
 (27) בשלח יד, ח.
 (28) ראה לעיל הערה 1 ובשוה"ג.

(26) תקו"ז בהקדמה (יז, א).
 (27) ראה תו"א וירא (יג, ג).
 (28) תקו"ז ת"ו (כג, א).
 (29) פל"ו.

טובב כל עלמין, הרי זה באופן של מקיף (בבחינת רוממות¹¹), אלא שזהו מקיף שגם פועל בכל העיניים.

והנה כיון שענינו של משה רבינו הי' להוריד את השכינה למטה בארץ, לכן, בין הציוויים שניתנו על ידו ישנו גם הציווי העיקרי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם¹² [בתוכם, בתוך כל אחד ואחד¹³, אבל ענין זה הוא באופן וע"י עשיית המקדש ומשכן מ"ג או ט"ו¹⁴ דברים גשמיים שבעוה"ז התחתון], ונוסף לכך שהציווי על עשיית המשכן הי' ע"י משה רבינו, הרי הוא בעצמו השתתף בזה, ועד שהקמת המשכן היתה דוקא ע"י משה רבינו בעצמו¹⁵, ועי"ז נעשה עיקר שכינה (ושכנתי) בתחתונים, בזמן משה, וגם בכל הזמנים שלאחריו. ומבאר בהמאמר מה שהמשכן הי' מעצי שטים שמהם נעשו הקרשים, כמ"ש¹⁶ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, דהנה שטה פירושו נטי', היינו, שנוטה מדרך הישר, דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט¹⁷, וכאשר נוטה מדרך הישר אזי נעשה מזה שטות דעוה"ז. והעבודה היא להפוך ולעשות מזה עצי שטים עומדים, עצי שטים שמהם עושים קרשים למשכן, דקראש הוא אותיות שקר, ועי"ז שמהפכים את הצירופים נעשה משקר הצירוף דקראש, קרשים, שמהם נעשה מקדש שבו שוכן הקב"ה.

(ב) **והנה** כדי שבנ"י יוכלו למלא השליחות והעבודה הנ"ל, ובתכלית השלימות, הנה על זה נמשך ומתגלה בחינת האוצר שלמעלה. והענין בזה, דהנה, מצד השקר והשטות דעולם יכול להיות ענין של מנגד ח"ו להקב"ה, ואז מתעוררת מדת הנצח, נצח ישראל לא ישקר¹⁸. וכמבואר בהמשך¹⁹ משל על זה ממלך ב"ד, דבלא מנגד אינו שייך ענין הנצחון כלל ומנהיג מלכותו כחפצו, אמנם כאשר חפץ באיזה דבר וישנו מנגד

(11) תו"א שם.
 (12) תרומה כה, ח.
 (13) הובא בשם רז"ל בלקו"ת ר"פ נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 173 הערה 45.
 (14) י"ג — תנחומא תרומה ה. שהשיר פ"ד, יג. זח"ב קמח, א. פרש"י ודעת זקנים מבעה"ת ר"פ תרומה. ט"ו — בחיי שם כה, ז. כלי יקר שם, ג.
 (15) תנחומא פקודי יא. פרש"י עה"ת שם לט, לג.
 (16) תרומה כו, טו.
 (17) וירא יח, יט.
 (18) שמואל-א טו, כט. וראה בהמשך פי"ח.
 (19) פרק יא. וראה ד"ה א"ר אושעיא כו' צדקת פרונו תרפ"ט פ"ו (סה"מ תרפ"ט ע' קעא).

דבי"ע, ורק חד בדרא כדורות הראשונים הם נשמות דאצילות, אבל רוב הנשמות הם נשמות דבי"ע".

והענין בזה, כפי שמבאר רבינו הזקן בארוכה יותר בלקו"ת²⁰, שנשמת משה שרשה מעצמיות חכמה עילאה, שזהו מקור התורה (היינו, למעלה מהתורה, שהרי חכמת התורה היא נובלות חכמה של מעלה, כמארוז³⁰ נובלות חכמה שלמעלה תורה, ומשום זה ניתנה התורה על ידו דוקא), שלכן נאמר במשה שהי' כבד פה וכבד לשון³¹, כדאיתא בזהר³² כבד פה לגבי אורייתא דבע"פ וכבד לשון לגבי תושב"כ, שלא הי' יכול להשפיל את עצמו להיות נמשך ממנו התורה שהיא בחי' נובלות חכמה כו'. וממשיך שם, שהגם שזהו בחינת משה, אך כמו"כ יש ג"כ נשמות גבוהות מאד שיש בהם מבחינת משה, וזהו שאמר רב ספרא לרבא משה שפיר קאמרת כו'³³, והן הנשמות שנק' אחים ורעים למקום³⁴, והיינו, שנמשכו מיחוד או"א דאצילות, ולכן נקראים אחים לז"א דאצילות, והם למעלה מבחי' תורה. אמנם הנשמות הנמשכים מזיווג זו"נ דאצילות, הרי לידתם הוא לעולם הבריאה. ואף לפמ"ש במ"א שגם מזיווג זו"נ דאצילות נולדים ונמשכים ג"כ לפעמים נשמות גבוהות מאד הנק' נשמות דאצילות ממש, מ"מ, כיון ששרשן מזיווג זו"נ דאצילות, א"כ אינן אלא טיפה א' הנמשכת ממוחין דזו"נ, והתורה היא עצם חב"ד דזו"נ דאצילות ממש. ועאכור"כ כל שאר הנשמות שהם נשמות דבי"ע ממש, בודאי שהם למטה מן התורה, ועל זה אמרו³⁵ ישראל מתקשראן באורייתא. וזהו ג"כ מה שמבאר בהמאמר, ש"רוב הנשמות הן נשמות דבי"ע, ורק חד בדרא כדורות הראשונים הם נשמות דאצילות", ובפרט כדורותינו אלה הרי זה בודאי רק חד בדרא, היינו, חד שעליו עומד כל הדור, כמו משה בדורו שהי' שקול כנגד ששים ריבוא בני³⁶, וכמבואר במ"א³⁷ בפירוש הכתוב³⁸ האנכי

(ב) עוד ביאור הדברים ע"פ יונתי (שה"ש יט, א ואילך).

(30) ב"ר פי"ז, ה.
 (31) שמות ד, י.
 (32) ח"ג כה, א.
 (33) שבת קא, ב.
 (34) בהגהת הצ"צ בלקו"ת שם מצייין: ע' זהר ח"ב דקכ"א סע"ב וד' צ"ד סע"ב ח"ג ד"ז ע"ב. וראה גם ביאורי הזהר פ' פינחס לאדמו"ר האמצעי קיד, ד ואילך. ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' תקמו ואילך.
 (35) ראה זח"ג עג, א.
 (36) ראה מכילתא ופרש"י יתרו יח, א. ועוד. וראה עץ חיים שער לב (שער הארת המוחין) פ"ב.
 (37) ראה פרדס שער ח (שער מהות והנהגה) פכ"ב.
 (38) בהעלותך יא, יב.

הריתי את כל העם הזה גו' כאשר ישא האומן את היונק, שזהו לפי שהיו כלולים בו ששים ריבוא נשמות, שהם כללות ישראל. וכן הוא גם בנוגע לאתפשות דמשה שבכל דרא ודרא³⁹, נשיאי ישראל, כל נשיא ונשיא בדורו, עד לנשיא דורנו. אבל כל הנשמות שבדור הם נשמות דבי"ע, ועליהם נאמר לבושי תקינת לון דמינייהו פרחין נשמתין לבני נשא.

וממשיך בהמאמר, "אלא שבבי"ע גופא הנה הנשמות הם פנימי", ומלאכים חיצוני, ועולמות הם חיצוני דחיצוני". והענין בזה (דלכאורה אינו מובן מה נוגע ענין זה), דהנה, כל תוכן נקודת המאמר הוא, שהתכלית היא להשתמש בה"אוצר" כדי שהנשמה תוכל למלא שליחותה בעולם לעשות מהעולם עצי שטים עומדים וקרשים למשכן, ולכאורה, הרי גם הנשמות הם מבי"ע שהם רק לבושים, והם נפרדים, ומ"מ, הנה דוקא על ידם נעשית העבודה דועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ועל זה מבאר, שבכל עולם ועולם הנה הנשמות הם פנימיות העולם, והעולמות עצמם הם חיצוניות דחיצוניות, ולכן הנשמות שהם פנימיים, פועלים מילוי השליחות בהעולמות שהם חיצוניות דחיצוניות, באמצעות המלאכים (מלשון שלוחים), שהם חיצוניות העולם.

ויובן ע"פ תורת הרב המגיד בביאור מארז"ל⁴⁰ אין המלאכים אומרים שירה עד שישראל אומרים שירה, שנאמר⁴¹ ברן יחד כוכבי בוקר (והדר) ויריעו כל בני אלקים, דצריך להבין מהו ענין ההמתנה שממתינים המלאכים עד שיתחילו ישראל. ויש לפרש ע"פ הקדמה הידועה שישראל עלו במחשבה תחלה להבראות⁴², כי, במחשבה יש כל הכ"ב אותיות וה' מוצאות הפה, ומשם שורש כל האותיות, כי אין האדם מוציא דיבור מפיו אם לא יחשוב תחילה, וכאשר מוציא איזה דיבור בלי מחשבה, הדיבור הוא מחוסר חכמה ושכל, נמצא כי הישראל הנקראים ראשית הם שורש כל העולמות ומלאכים כו' (שנתגלו ע"י הדיבור), ולכן אין המלאכים יכולים להוציא שום דיבור בלי ישראל שהם שורש כולם, כי הם עיקר המחשבה. נמצא כי כאשר ישראל מתחילין לומר שירה, יש להם

(ג) רמזי תורה לתהלים בתחלתו (סימן רג).

בס"ד. יו"ד שבט, ה'תשמ"ג

(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה², ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא בהמאמר שניתן על ידו ללמדו בעשירי בשבט³ (ומני אז נעשה מנהג ישראל תורה הוא⁴ ללמדו בעשירי בשבט בכל שנה ושנה), מאמר ופירוש המדרש⁵, באתי לגני, לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה (דקאי על עוה"ז התחתון הגשמי, שבו היתה עיקר שכינה בשעת הבריאה), ואח"כ הנה ע"י ענין הידוע דאדה"ר נסתלקה השכינה מארץ לרקיע הראשון, וע"י ששה הענינים הבלתי רצויים שלאח"ז עלתה השכינה למעלה עד לרקיע השביעי. ואח"כ עמדו צדיקי עולם, החל מאחד הי' אברהם⁶, שהוריד השכינה מרקיע הז' לו, וכן לאח"ז, דור אחר דור וצדיק אחר צדיק, עד למשה רבינו, שהי' השביעי, וכל השביעין חביבין⁷, שהוריד את השכינה מרקיע הא' לארץ. וזהו גם עבודתם ותפקידם של בני, ועמך כולם צדיקים⁸, לפעול הענין דצדיקים ירשו ארץ וישכנו לעד עלי⁹, היינו, להמשיך ולהשכין למטה (עלי, בארץ), בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו, להיות דירה לו ית'. וענין זה הוא באופן דאסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין¹⁰, כפי שמבאר בהמאמר, דמ"ש בכולהו עלמין הכוונה על מדריגת האור שהוא בכולהו עלמין בשוה, שזוהי דרגא נעלית באלקות, אור הסוכב כל עלמין שמאיר בכל העולמות בשוה. והמשכת אור זה הוא באופן שנקרא בשם הסתלקות (אסתלק), שפירושו כאן הוא, שהמשכה היא באופן דישכנו לעד עלי, היינו, שממשיכים ומשכינים זאת למטה, אלא שמצד היותו

(5) שהש"ר שם. וש"נ.

(6) יחזקאל לג, כד.

(7) ויק"ר פכ"ט, יא.

(8) ישעי' ס, כא.

(9) תהלים לז, כט.

(10) בתניא פכ"ז (לד, א) ובלקו"ת ר"פ

פקודי מציינ לזהר ח"ב קכח, ב (ובלקו"ת שם

מציינ גם לזהר שם סז, ב. וראה גם שם קפד,

א). וראה גם תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת

סה, ג.

(1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק

השלשה-עשר* מהמשך באתי לגני הישי"ת.

(2) שה"ש ה, א.

(3) ד"ה באתי לגני הישי"ת.

(4) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב.

מנהגים ישנים מדורא ע' 153. ועוד.

(* הפרק השייך לשנה זו — ראה תו"מ

סה"מ באתי לגני ח"א ע' vi. וש"נ.

(41) איוב לח, ז.

(42) ראה ב"ר פ"א, ד.

(39) תקו"ז תס"ט (קיב, א. קיד, א).

(40) חולין צא, סע"ב. וראה שמו"ר פכ"ג,

למלאכים כח לומר ג"כ שירה. וז"ש⁴³ שיר השירים, ר"ל שיר של ישראל גורם שירים הרבה של העליונים. וזהו גם מ"ש בהמאמר, שהנשמות הם פנימיות, וע"י הפנימיות נפעלים הענינים גם בהחיצוניות, שהם המלאכים, ובחיצוניות דחיצוניות, שהם העולמות.

(ה) **וזהו** ענין אור אין סוף למטה עד אין תכלית, דקאי על הגילוי וההתפשטות בבחי' אין סוף עד למטה מטה, במדריגות היותר אחרונות והיותר תחתונות, דהיינו בעולמות ב"ע, שהם בחי' מטה. וכמבואר בהקיצור דתורת הבעש"ט שבלקו"ת לג"פ, שבתלת עלמין שהם ב"ע דכללות, דהיינו, א"ק (עולמות הא"ס) ואצילות ובי"ע, הנה בנוגע לעולמות ב"ע כתיב⁴⁴ אף עשיתיו, אף הפסיק⁴⁵, כי ב"ע נקרא עלמא דפרודא⁴⁶.

אמנם ענין זה הוא (לא רק בנוגע לעולמות ומלאכים, אלא) אפילו בנוגע לנשמות, דהיינו רוב הנשמות שהן נשמות דבי"ע, שגם הם נכללים בהענינים שבאים לאחרי ההפסק דאף עשיתיו. ונוסף לזה, ישנה גם המשכת האור באופן של ירידה למטה יותר. והענין בזה, כפי שממשיך בהמאמר, שהשתלשלות האור בבי"ע ממדריגה למדריגה בריבוי המדריגות הוא באופן שמתעלם ומסתתר האור ממדריגה למדריגה, עד שבהגיע האור לעולם הגלגלים והמזלות הרי הוא מתעבה ומתגשם, ולכן כל ההשפעה והגילוי בעולם התחתון ועולם הגשמי דעוה"ז הוא ע"י הגלגלים והמזלות, וכמש"נ⁴⁷ וממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים, וכמאמר⁴⁸ אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל, שהוא בא מאור וחיות האלקי ששופע דרך הגלגלים ומזלות. והיינו, שלכאורה אינו מוכן, דבשלמא בנוגע להתהוות העשב שיתהווה באופן המתאים לעוה"ז הגשמי, מוכן, שענין זה צריך להיות ע"י המזל. אבל בנוגע לגידול העשב — כפי שמדייק רבינו הזקן באגה"קד שהמזל המכה ואומר גדל היינו לאחר שכבר צמח העשב, ואינו אומר לו לצמוח מאין ליש, אלא מקוטן לגודל כו', אבל בטרם יצמח, למי יאמר כל מזל

(ד) סימן כ' (קלב, א).

(46) ראה עץ חיים שער מג (שער ציור עולמות) בהקדמה להדרוש. ובכ"מ.
(47) ברכה לג, יד.

(43) שה"ש א, א.

(44) ישע"י מג, ז.

(45) ראה לקו"ת ר"פ בלק. ובכ"מ.

ב"ה. נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א
לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל
לקראת יום ההילולא יו"ד שבט, ה'תשמ"ג

הצלחה רבה בכל עניני הילולא דנשיא דורנו ובתר רישא גופא אזיל האנשים והנשים והטף כולל התועדויות פעילות ומתוך אהבת ישראל והמשכם ופירותיהם בכל הימים שלאחריהם ויקויים היעוד בספר דוד מלכא משיחא הרחב פיך ואמלאהו, ובמיוחד במילוי תפלתנו ותקותינו כל היום קרנו תרום בישועתך ובני ישראל יוצאים ביד רמה, במהרה בימינו ממש בגאולה האמיתית והשלימה. בברכה

מנחם שניאורסאהן

האנשים .. והטף: וילך לא, יב. — ואפילו קטני קטנים.
והמשכם: הפעולה עצמה נמשכת, (ונוסף ע"ז) פירותיהם — ומעלה בכאו"א, וכמוכן גם מרד"ה באתי לגני (דההילולא).

היעוד: תהלים פא, יא.

תפלתנו .. בישועתך: ברכת את צמח דוד בתפלת יח.
ובני .. רמה: שיעור חומש דהיום (בשלח יד, ח) וחותרמו.

תהלים פא, יא: הקאפיטל תהלים דשנה זו — ראה סה"מ י"א ניסן בתחלתו (המו"ז).

ואדרבה, עיקר הנצחון פועלים אנשי החיל, להפוך את שקר העולם והשטות דהעולם לעשות מהם קרשים ועצי שטים עומדים (עומדים דייקא, בדוגמת העמודים המחברים את הגג עם הרצפה⁵¹), להיות ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ועי"ז שמנצלים את האוצרות שנתבזבו בשביל מילוי השליחות דנצחון המלחמה, אזי מתמלאת תכלית העבודה, שזהו"ע ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד, וע"י עבודת כאו"א פועלים שתהי' עיקר שכינה בתחתונים, והיינו, שכשם שעיקר שכינה בתחתונים היתה כאשר באתי לגני לגנוני, כך יהי' גם בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

ומזל לכל עשב ועשב בפרטי פרטיות — אינו מוכן למה צריך להיות ענין זה ע"י המזל. ועל זה מבאר בהמאמר, שכיון שבירידת האור הוא מתעבה ומתגשם, לכן כל ענין של השפעה בעוה"ז (לא רק בנוגע להתהוות הדבר, אלא גם בנוגע לגידולו) היא ע"י הגלגלים והמזלות. וממשיך בהמאמר, שזהו השפלה גדולה מה שהאלקות בא בהעלם והסתר גדול כ"כ, בריבוי העלמות והסתרים דריבוי ההשתלשלות דבי"ע עד שבא בהשפעה חיצונית וגשמית. ומזה מוכן, שכיון שזוהי ירידה גדולה ביותר, הנה בענין זה היא ההפלאה והפלא שאו"ס הוא למטה עד אין תכלית.

(ו) **והנה** אף שירידה הנ"ל היא למטה עד אין תכלית, מ"מ, גם ירידה הכי תחתונה זו אינה אלא בדרגות שהם בבחי' הקדושה או ששייכים עכ"פ לבחי' הקדושה, ואין זו ירידה הכי תחתונה ממש. ועל זה ממשיך בהמאמר, שיש ירידה גדולה יותר, "כמו שבא בהריבוי צמצומים העלמות והסתרים עד שיכול להיות דבר ההיפך מאלקות לגמרי, והיינו, לשכוח על הוי' לגמרי ח"ו, ומכ"ש כמו שהוא בקליפה וסט"א לאמר לי יאורי ואני עשיתיני⁴⁹, שזהו היפך האמת ממש, דהאמת הוא דויברך יעקב את פרעה⁵⁰ (ואיתא בתנחומא הובא ברש"י במקומו) ובמה ברכו, ברכו שיעלה נילוס לקראתו, והוא השפעת הטוב העליון שנמשך, הנה פרעה מלך המצרים וגבולים הוא עוד כפוי טובה ואומר לי יאורי ואני עשיתיני, שהוא היפך האמת". והענין בזה, דהנה, גם בקליפות וסט"א נמשך החיות דאו"ס, שהרי ואתה מחי' את כולם כתיב⁵¹, אלא שהחיות יורד ומתעבה ומתגשם ושופע דרך הגלגלים והמזלות עד שיכול להיות דבר ההיפך מאלקות ממש. ועוד זאת, דהנה, גם דבר שהוא היפך מאלקות, יכול להיות באופן שאינו יודע את רבונו ומכוין למרוד בו, שאז אינו כפוי טובה כ"כ. וישנו אופן למטה מזה, שיודע את רבונו, ומ"מ מורד בו⁵² לומר לי יאורי ואני עשיתיני, שאז הוא גם כפוי טובה. וזהו שמביא בהמאמר הדוגמא מפרעה, שאף שידע שעליית הנילוס לקראתו היא מצד ברכת יעקב, מ"מ, הי' כפוי טובה להיות יש ומציאות (לא רק בפני עצמו, אלא גם) לומר לי יאורי ואני עשיתיני.

(48) ראה ב"ר פ"י, ו. זחר ח"א רנא, א (51) נחמי' ט, ו. וראה בההמשך רפי"ד. (בהשמטות). ועוד. (49) יחזקאל כט, ג. (50) ויגש מז, י. כו, יד. פרש"י בחוקותי שם. נח י, ט. לך לך יג, יג.

ויובן בעומק יותר גודל הירידה שבזה, ע"פ ביאור אדמו"ר האמצעי בתורת חיים ד"ה ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם והנה עומד על היאור, בענין הנילוס [שזהו שמרמז בהמאמר בענין ויברך יעקב את פרעה, במה ברכו, ברכו שיעלה נילוס לקראתו, אף שלכאורה לא נוגע פרט זה, שהרי ה' יכול לומר שברכו שיהי טוב ארץ מצרים], דהנה, היאור הזה הוא נהר נילוס, שהוא הנהר הראשון בד' נהרות שיוצאין מנהר שיוצא מעדן להשקות הגן, והוא מ"ש⁵³ ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים שם האחד פישון, שנהר זה עדיין ה' כלול ומתאחד בנהר שיוצא מעדן ממש [והיינו, דאף שכללות ד' הנהרות הם לאחרי שמשם יפרד, מ"מ, להיותו הנהר הראשון, הרי הוא עדיין כלול ומתאחד בנהר שיוצא מעדן ממש], דנהר זה ה' משקה לכל עץ נחמד כו' הנטוע בגן, וע"כ נהר זה בהכרח שיש בו כח המצמיח כל בחי' עונג העליון הטוב בעצם כמו כל עץ נחמד וטוב כו'. ומזה מובן גודל העילוי בברכת יעקב לפרעה שיעלה נילוס לקראתו, שאין זו ברכה סתם, אלא ברכה נעלית ביותר, תכלית הברכה, דהיינו, המשכה מבחי' שכלולה ומתאחדת בנהר שיוצא מעדן ממש, שהו"ע תענוג העליון.

ויש להוסיף בביאור מעלת הטובה שנמשכה ע"י ברכת יעקב לפרעה, כפי שמבאר הצמח צדק באור התורה בפרוש הכתוב⁵⁴ ויבואו עד גורן האטר גו' אבל כבוד זה למצרים. ובהקדם קושיית הזהר⁵⁵ הא אבל ישראל מבעי ל'י, מ"ט למצרים, אלא הכי אמרו, כל ההוא זמנא דהוה יעקב במצרים אתברך ארעא בגיני' כו' ועל דא מצראי עבדו אבילותא, והיינו, שהאבל ה' על הסתלקות הברכה הנמשכת מיעקב, כמ"ש ויברך יעקב את פרעה. ומבאר הצ"צ, שברכת יעקב לפרעה היתה שיתברך בית המצרי בגלל ישראל ושלא ישתעבדו בישראל (כדאיתא בזהר⁵⁵ דבזמנא דיעקב קיים בעלמא לא אית עמא דשלטא על בניו), שאז ה' טוב למצרים וטוב לישראל, ויעלו הניצוצים (כמ"ש לפנ"ז שברכה זו היא המשכה מלמעלה מהשבירה והתיקון שיוכל להיות העלאת הניצוצים שנפלו במצרים), וגם להם (להמצריים) ה' עלי', ע"ד לצוות לזה [כמארז"ל⁵⁶ כל

והענין בזה, כפי שמבואר בארוכה בקונטרס עץ החיים לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, דתושבע"פ נמשלה לתאנה⁶⁸, ותאנה היא עץ הדעת (כדעת הרשב"י במד"ר⁶⁹ ור"נ בגמרא⁷⁰), ולכאורה נפלא הדבר איך שייך לומר על תושבע"פ שהיא עץ הדעת כו'. ובאמת מבואר כן ברע"מ⁷¹ דתושבע"פ היא אילנא דטו"ר. אמנם, אין הכוונה על התורה עצמה שהיא ח"ו בחי' אילנא דטו"ר⁷², אלא מצד ההתלבשות שלה בדברים גשמיים כו', היינו שהיא מתלבשת בלבושים דטו"ר ממש, ומצד זה הנה בלימוד האדם יוכל לשכוח על ה' נותן התורה, וישכח שהיא חכמתו ורצונו ית'. והיינו, שמצד זה שהתורה נתלבשה בענינים גשמיים, ובשביל לברר וללבן (פאנאנדערקלייבן) את הדברים צריך להשתמש בשכל הגשמי, באופן של הבנה והשגה גשמיים, יכול להיות שענין השכל שבזה יתגבר ויעלים ויסתיר על האלקות שבזה, עד שישכח על האלקות שבזה, ואז נעשה אצל אדם הלומד היפך הטוב, וכדאיתא בגמרא⁷³ לא זכה (היינו שחסר אצלו ענין הזכות והבהירות⁷⁴) נעשה לו היפך דסם חיים. וכל זה הוא ע"ד הנ"ל בנוגע לפרעה, שהי' כפוי טובה, לומר לי יאורי ואני עשיתיני.

(ח) **ומסיים** בהסעיף: "והוא לפי שהאור בא בריבוי צמצומים העלמות והסתרים ביותר, דזהו"ע הטבע לשון טובעו בים סוף⁷⁵, שהאור הוא מוטבע בההסתר וההעלם ביותר, שבא מריבוי השתלשלות דהאור, שמשתלשל ממדריגה למדריגה עד המדריגות היותר אחרונות". ועל זה ממשך בסעיף שלאח"ז, שגם במדריגות היותר אחרונות, למטה עד אין תכלית, נמשך ונמצא הענין דאור א"ס (ומצד זה נעשה הענין דבל ידח ממנו נדח⁷⁶). ובסעיפים שלאח"ז ממשיך לבאר הענין דאור א"ס למעלה מעלה עד אין קץ, אשר, מבחי' זו נמשכים האוצרות שמבזבזים ונותנים אותם לצבאות הוי', שהם לא רק פקידי החיל, אלא כל אנשי החיל,

(ז) פי"א ואילך.

(68) ראה עירובין נד, סע"א. במדב"ר פי"ב, ט — הובאו בקונטרס עץ החיים פ"ה. (69) ב"ר פי"ט, ו (הובא בקונטרס עץ החיים שם). וראה גם ב"ר פט"ו, ז. (70) ברכות מ, א. (71) זח"ג קכד, ב. (72) ראה תניא אגה"ק סכ"ו (קמג, ב) — בביאור הרע"מ הנ"ל בפנים.

(73) יומא עב, ב.

(74) ראה גם מצודת דוד איוב כה, ה.

(75) פרשתנו (בשלח) טו, ד. וראה אוה"ת שה"ש כרך א ע' שטו. סה"מ תרפ"ט ע' נא. וש"נ.

(76) שמואל-ב יד, יד. וראה תניא ספ"ט.

ה' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

(ה) מקץ פח, ב.

(ו) ויחי תיח, ב.

(53) בראשית ב, י"א.

(54) ויחי נ, י"א.

(55) ח"א רמט, א.

(56) ברכות ו, סע"ב.

שיודע ומאמין שהוא הנותן לך כח לעשות חיל⁶², וברכת הוי' היא תעשירי⁶³, ומזכיר שם שמים על כל דבר ודבר בעסקו, ומ"מ הנה חושב דכחו ועוצם ידו, היינו דחכמתו עמדה לו, ולזאת הנה בזמן העילוי, בכל הענינים, יעוז בהוותו⁶⁴, שהוא מתגאה בעצם מהותו". והענין בזה, כפי שמבאר אדמו"ר מהר"ש בביאור יותר בהמשך מים רבים בתחלתו, דהנה כתיב⁶⁵ וברכך הוי' אלקיך בכל אשר תעשה, פי' כשתזכור שה' אלקיך, פי' שהוא הנותן לך כח לעשות חיל, ולא תאמר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, אז וברכך בכל אשר תעשה, דענין אומרו בכל, פירושו, כל מה שיעשה יעלה לטוב ולהצלחה, ויכולה שתהי' הצלחה יתירה גם בעשיית דבר קטן שיתעשר בעושר רב ועצום. אמנם, כאשר אולת אדם תסלף דרכו⁶⁶, לילך אחר רבות המחשבות אשר בלב איש⁶⁷, שבגלל שרוצה להידמות לזולתו, ורודף הוא אחר דברים יקרים שאינם לפי ערכו ומעלתו ומעמדו ומצבו, בחשבו שהדבר תלוי בהשתדלותו, כחו ועוצם ידו, אזי לא זו בלבד שמאבד את הענין דברכך הוי' אלקיך בכל אשר תעשה, אלא עוד זאת, שנחסר לו בעניניו הגשמיים לגבי מה שהי' עד עתה, וגם יכול לבוא לידי נזק ועד לענין של סכנה, כפי שמביא דוגמאות בזה. וכל זה מתחיל אצלו מההנחה דכחי ועוצם ידי כו'.

וממשיך בהמאמר, דכמו"כ הוא ביושבי אוהל, דהגם שלומד תורה ויודע שהוא תורת הוי' (שמברך בתורה תחילה), ובכ"ז הרי אפשר חלילה שבכח התורה אומר דבר הלכה שהוא היפך התורה. והוא כדוגמת בעלי העסקים, דזה שמאמין שהוא ית' הנותן כח לעשות חיל, הוא אצלו רק באמונה פשוטה בלבד, אבל יסוד העסק והמו"מ אינו כדבעי להיות ע"פ התורה, ולכן היוצא מזה הוא כנ"ל. וכן הוא ביושבי אוהל, דהגם שלומד תורה ויודע שהוא תורת הוי', אבל עצם הלימוד וגוף הידיעה אינם כדבעי, והוא, דכאשר לומד את התורה, והיינו בעת לימודו, שוכח על נותן התורה, כי הוא אצלו ענין שכלי, ולכן יכול ח"ו לומר דבר ולדייק בשכלו מה שהוא היפך התורה. והיינו, שבתחילה מונח אצלו באמונה פשוטה שישנו נותן התורה והתורה היא תורת הוי', ואח"כ מתחיל להתערב השכל, ולאחרי כן נשאר ענין השכל בלבד, ועד שמצד שכלו משתמש בתורה גופא להורות הוראה שהיא היפך רצון נותן התורה.

העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה (דקאי על כל אחד, שהרי חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם⁶⁷), וכפי שמאריך הרמב"ם בפירושו המשניות⁶⁸ שתכלית בריאת העולם כולו היא בשביל להיות צוות וחברותא לאיש החכם כו', ומוכן, שמלבד טובת החכם, הנה חיבור זה פועל עילוי גם במי שנעשה צוות אל החכם]. משא"כ אחר הסתלקות יעקב, שנשתעבדו המצרים בישראל, גרם זה להם שהוכו עשרה מכות, כמה לקו באצבע כו'⁶⁹, ולכן בגרון האטד הי' אבל למצרים ג"כ. ונמצא, שהפעולה דברכת יעקב היתה בשני ענינים. ענין הא', שלא יהי' העלם והסתר על קדושה עי"ז שהמצרים ישתעבדו בישראל ח"ו, אלא אדרבה, שיהי' להם כל טוב ארץ מצרים, ויוכלו לברר את ניצוצות הקדושה שבארץ מצרים. וענין הב', שעי"ז תהי' תועלת גם לפרעה ולכללות ארץ מצרים, שתהי' ארץ מבורכת בכל ענינים גשמיים. ולכן, אחר הסתלקות יעקב, שנסתלקה ברכת יעקב, התחילו המצריים להשתעבד בישראל, ועי"ז הפסידו סוכ"ס לא רק את העילוי שנעשה עי"ז הענין דלצוות לזה, אלא עוד זאת, שלקו בעשר מכות כו', ולכן הי' זה אבל (ולא רק אבל סתם, אלא אבל) כבד למצרים.

ומזה מובן גם בנוגע להמבואר בהמשך ההילולא בענין אוא"ס למטה עד אין תכלית, שקאי על הירידה למטה ביותר כפי שהיתה אצל פרעה שאמר לי יאורי ואני עשיתיני, דאף שהאמת הוא שויברך יעקב את פרעה, שברכו שיעלה נילוס לקראתו, שהו"ע השפעת תכלית הטוב העליון דקדושה שנמשך מהנהר שיוצא מעדן, ובאופן שנמשך למטה עד לארץ מצרים, שתמורת היותה ערות הארץ⁶⁹, יהי' ענינה לצוות לזה, להתחבר אל הקדושה, עד לתכלית הטוב דקדושה, מ"מ, הרי זה פעל אצל פרעה לומר לי יאורי ואני עשיתיני, שזוהי הנהגה של כפוי טובה בתכלית. וגם בדרגא הכי תחתונה זו ישנו הענין דאוא"ס למטה עד אין תכלית.

(ז) **והנה** ע"פ האמור לעיל (ס"ד) שתוכן כללות המשך ההילולא הוא בנוגע לעבודת האדם, הרי מובן שגם המדובר אודות פרעה שייך בעבודת האדם. וזהו שממשיך בהמאמר: "אשר כמו"כ ישנו גם בעבודה בכל אחד ואחד בבעלי עסקים ויושבי אוהל". ומבאר, "דבבעלי עסקים הוא מה שחושב דכחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה⁶⁹, דהגם

הגדה של פסח פיסקא רבי יוסי הגלילי אומר.

(57) משנה סנהדרין לו, א.

(60) מקץ מב, ט. שם, יב. קהלת רבה פ"א, ד (בסופו).

(58) בהקדמתו למשניות (ד"ה אח"כ

ראה).

(59) מכילתא פרשתנו (בשלח) יד, לא. (61) עקב ח, יז.

(65) פ' ראה טו, יח.

(62) שם, יח.

(66) משלי יט, ג.

(63) משלי י, כב.

(67) שם, כא.

(64) תהלים נב, ט.